

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Proces přidělování nálepek jako politická
strategie delegitimizace soupeře: Případová
studie nálepky „terorista“ v konfliktu na Srí
Lance**

Bc. Jan Janoušek

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Diplomová práce

**Proces přidělování nálepek jako politická
strategie delegitimizace soupeře: Případová
studie nálepky „terorista“ v konfliktu na Srí
Lance**

Bc. Jan Janoušek

Vedoucí práce:

PhDr. Petr Krčál, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce za poskytnutý čas, odborné rady a trpělivý přístup; své přítelkyni za věnovaný čas a pomoc v těžkých chvílích a rodině za soustavnou podporu.

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	6
1 ÚVOD	7
2 METODOLOGIE	10
3 TEORIE NÁLEPKOVÁNÍ	12
3.1 Morální podnikatelé	16
4 DEFINICE TERORISMU	19
5 HISTORIE A OKOLNOSTI POČÁTKU KONFLIKTU	24
5.1 Skupiny	25
6 KONFLIKT A OZNAČOVÁNÍ	28
6.1 Padesátá léta	30
6.2 Sedmdesátá léta a PTA	31
6.3 Osmdesátá léta.....	33
6.4 Devadesátá léta a počátek 21. století	36
6.4.1 Útok na WTC	40
6.5 Mírové rozhovory	43
6.6 Cesta k vládnímu vítězství.....	49

7 DIASPORA	52
8 ÚTOKY	56
9 ZÁVĚR	58
10 SEZNAM LITERATURY:	61
RESUME	74

SEZNAM ZKRATEK

IPKF - Indické mírové síly

LTTE - Tygři osvobození tamilského Ílamu

PLOTE - Lidová osvobozenecká organizace tamilského Ílamu

PTA - Zákon o předcházení terorismu

TELO - Organizace osvobození tamilského Ílamu

TID - Útvar teroristického vyšetřování

TNA - Tamilská národní aliance

TNT - Tamilští noví tygři

TULF - Tamilská sjednocená osvobozenecká fronta

UNP - sjednocená národní strana

1 ÚVOD

V době válečného konfliktu používají válčící strany všechny možné prostředky pro svou výhru. Když opomeneme válečné operace probíhající přímo na bojišti, kontrašpionáže či průmysl orientovaný přímo na válečné úsilí, zbudou nám prostředky rétorické, propagandistické a operace oslabující morálku obyvatelstva. Tyto zmíněné prostředky můžeme rozdělit do dvou skupin. Do první můžeme zařadit takové, které jsou charakteristické svou intenzivní mírou brutálnosti (hromadné popravy, mučení, vyhlazovací tábory apod.), do druhé zařadíme o poznání mírnější prostředky, které se mohou objevit i v době míru či předválečné napjaté situace (výměna diplomatických nót či přímo vyhoštění diplomatů, šíření negativní propagandy, veřejná označení nepřátel apod.). A právě touto druhou skupinou se budu v této práci zabývat. Konkrétně to bude označování typu nepřítele. Interpretace označování ve smyslu delegitimizace druhé strany konfliktu. Předmětem předkládané diplomové práce je interpretace konfliktu na Srí Lance pohledem teorie labellingu. Specifické označení či nálepka, o které se bude v práci pojednávat, je označení nepřítele jako „teroristy“.

V této práci se zaměřím na aplikaci specifické nálepky, důvody pro použití tohoto označení, a rovněž se pokusím interpretovat důsledky použití této nálepky. Způsob, jakým se jedna strana snaží o získání lepší pozice, je i vedení psychologické války. Pokud zvolí vhodné nástroje k aplikaci určitého označení, znamená to „plusové body“ k jejímu úsilí (stejně tak druhá strana musí umět na toto označení reagovat, popřípadě ho otočit ve svůj prospěch). Termín, který bude používán, rozhoduje nejen o možnostech použití, ale částečně determinuje i vhodné nástroje aplikování nálepky. Jeden aktér může vnímat nějakou organizaci jako teroristickou, ale jiný aktér může tu samou organizaci považovat za osvoboditelskou, snažící se o ušlechtilý cíl. Důsledky použitého označení mohou být dva. Buď se jedna skupina delegitimizuje a její kroky budou značně znevažovány, protože nedokáže správně zvolit určité označení aktéra. Případně, když zvolí vhodnou nálepku a dokáže s ní dobře

pracovat, to její kroky jen posílí a činí její postup jediným legitimním. Cílem této práce bude analyzovat a interpretovat konflikt na Srí Lance pohledem teorie labellingu. Zaměřím se na to, jak docházelo v průběhu konfliktu k přidělování nálepky „terorista“ ze strany zainteresovaných aktérů a k jakým důsledkům toto nálepkování vedlo. Práce bude rozdělena na část, ve které se zaměřím na charakteristiku teoretických konceptů, a dále na část, ve které budu pomocí nich interpretovat konflikt na Srí Lance. V první části začnu popisem metody zkoumání. V této práci budu využívat kvalitativní obsahovou analýzu, kterou vnímám jako nástroj umožňující odhalení udělovaných nálepek. Z článků a prohlášení společně s důrazem na kontext vyplynou nástroje a důvody pro udělování nálepky. Poté popíši teoretický základ, ze kterého budu vycházet a na základě čeho budu zkoumat a interpretovat proces přidělování nálepek. Bude to teorie labellingu, která se zabývá tím, proč jedinec nebo skupina dostane určitou nálepku. Pomocí různých autorů, především Howarda Beckera, si vymezím, co to vlastně ta nálepka je, proč ji různí aktéři dostávají, kdo nálepku uděluje apod. V další části se zaměřím na formu a obsah samotné nálepky, totiž na terorismus. V dnešní době je terorismus stále často používaným termínem a neexistuje shoda na tom, co toto slovo přesně označuje. Jak si ukážeme na několika příkladech, hledání shody v definici tohoto pojmu bude velice těžké napříč odbornou i neodbornou sférou. Nicméně na Srí Lance mohl mít terorismus jinou povahu či jiný důvod pro takové označení. V této kapitole se podíváme na specifika terorismu na Srí Lance v době konfliktu.

Ve druhé části začnu nejprve pohledem na skupiny, které se do konfliktu zapojily. Nejedná se totiž jen a pouze o vládu, která stála proti Tamilským tygrům. Skupin zapojených do konfliktu bylo více. Toto je pouze strohé rozdělení hlavní dělicí linie konfliktu, tedy vláda proti separatistické organizaci. Poukázat na dostatečný počet skupin, které se do konfliktu zapojily, je důležité z hlediska strategie skupin. Každá skupina měla trochu jiné zdroje, trochu jiné zázemí, a tak ke svému úsilí

podpořit tu či onu stranu používaly rozdílnou strategii, rozdílné kroky, tím pádem nálepka terorista mohla dostávat nečekané významy.

Poté se podívám na stručnou nedávnou historii ostrovního státu Srí Lanka, na kterém se odehrával zkoumaný konflikt mezi vládou a organizací zvanou Tygři osvobození tamilského Ílamu. Důvodem pro tuto kapitolu bude nutnost znát pozadí konfliktu, které pochází z historického vývoje. Abych mohl přesně analyzovat důvod pro udělení nálepky zrovna jedné konkrétní skupině, je potřeba se podívat na události, které tomu předcházely. Zaměřím se také na nepokoje a zmíním vznik samotné organizace Tamilských tygrů, kterou začala vláda označovat za teroristickou skupinu. Rovněž zde popíšu roli dvou zahraničních aktérů. Prvním je Indie, jako jediný vnější aktér, který se účastnil aktivně bojů a na jehož území byl i boj zavlečen. Indie s početnou tamilskou komunitou na jihu hrála na počátku konfliktu významnější roli, když se snažila pomoci s urovnáním celé situace. Druhým aktérem je tamilská diaspora rozptýlená po celém světě. Ukážeme si její přínos konfliktu, jak se zapojovala, a jak situaci ovlivňovala.

Celou druhou částí práce bude prostupovat analýza dokumentů. Zkoumanou jednotkou budou zejména prohlášení, proslovy, tiskové a jiné zprávy, oficiální dokumenty a dopisy, ale také články z oficiálních internetových stránek různých organizací, přepisy rozhovorů se zúčastněnými aktéry různého typu a v neposlední řadě články napsané akademickými pracovníky. Zkoumanými aktéry budou členové srílanské vlády (především ministerstva obrany), prezident Srí Lanky a jiní vysocí státní činitelé. Dále to budou představitelé separatistických organizací, členové tamilské diaspory, cizí státní představitelé apod. Časové období zkoumaných dokumentů se nebude omezovat jen na dobu trvání konfliktu a existenci organizace Tamilských tygrů, tedy od roku 1972 až do roku 2009, ale objeví se i dokumenty novějšího či staršího data.

Poté se podíváme na útoky, které tato separatistická organizace vykonala. Důležité je podívat se, jakým způsobem útočila, protože způsob

a rozsah škod útoku determinuje vhodnost označení jistou nálepkou. Rovněž fakt, že se ke všem útokům tato skupina nepřihlásila, ale vláda jí i tak označila za pachatele, hraje důležitou roli.

2 METODOLOGIE

Metodou zkoumání v této práci bude kvalitativní obsahová analýza. Tato metoda se nemůže orientovat jen na pouhé zachycování počtu určitých slov ve vybraných dokumentech (Hájek, 2014: 57), ale v této práci musí být kromě zachycování počtu slov kladen podstatný důraz kontext, ve kterém je analyzovaný dokument napsán. Bude důležité podívat se, co mělo být použitými slovy v dokumentu sděleno. Budu se tedy snažit o identifikaci samotné povahy dokumentu (srov. Haman, 1986: 5).

Zkoumaná data mohou mít různou podobu. V této práci se budu zabývat primárně textovými daty. Předmětem obsahové analýzy budou obsahy textů a mediálních sdělení, respektive obsah komunikace, která bude v těchto textech zaznamenána. Zaměřím se především na předmět sdělení (co je jeho obsahem) a na způsob komunikace v dokumentu (např. používání zbarvených slov s emočním nábojem). I adresát rozhoduje o povaze textu (srov. Janák: 2011: 69; Dvořáková, 2010: 96; Ferjenčík, 2000). Ke správnému pochopení obsažené komunikace bude potřeba brát ohled na kontext, ve kterém byl text vytvořen. Kontext nám totiž může napovědět, že jedno slovo má v jiném kontextu odlišný význam. K tomuto účelu se kvalitativní obsahová analýza hodí nejlépe, protože kromě počtu slov zkoumá především kontext sdělení.

Při obsahové analýze se pokusím vysledovat argumentaci aktéra. Volba určitých slov vytvoří určitou argumentaci, kterou by měla kvalitativní obsahová analýza zachytit a umět popsat (Janák, 2011: 69). Lze předpokládat, že v dokumentech, obzvláště těch vládních, budou obsaženy myšlenky, které budou ovlivňovat smysl předávaného sdělení provládním směrem (Berelson, 1959: 3), či naopak v textech separatistů budou sdělení obsahující protivládní myšlenky. Jelikož odhalovat tyto

podněty společně s nutností zaměřit se na kontext, který může každý chápat trochu jinak, může být do jisté míry zkreslující, tak výsledky kvalitativní obsahové analýzy vedou k výsledkům subjektivnějším (McQuail, 1999). I přes tuto nevýhodu je kvalitativní obsahová analýza vhodnou metodou při zkoumání hlubšího obsahu sdělení.

Hlavní jednotka, na kterou se zaměřím, bude slovo *terorista*, jeho použití a význam v odlišných dokumentech. Budu zkoumat, jak za použití tohoto slova dokázala vláda přesvědčovat obyvatelstvo i mezinárodní publikum o své pravdě a demonizovat protivníka, či jak dokázal protivník obrátit tuto politiku očerňování obrátit proti vládě. Nebude to při tom jediné slovo, o které v této práci půjde. Slovo terorista či terorismus sebou nese už jisté konotace, budu se snažit zachycovat i slova k němu příbuzná. Dále to budou slova, která byla použita při pojmenování toho samého aktéra někým jiným. Budu tedy hledat např. i *osvobozenecké hnutí*. Protože není jasná shoda ohledně toho, co to terorismus je, jak ukážu dále ve své práci. Pro někoho terorista, pro někoho jiného bojovník za svobodu.

Konflikt na Srí Lance se odehrával mezi dvěma stranami. Každá strana vydávala mnoho prohlášení a zpráv. Pokud se tedy v těchto zprávách objeví slovo, které vzbuzuje podobné konotace jako terorista či se objeví přímo toto slovo, tak jako prvotní bude zkoumáno, jaká strana ho použila. Přičemž budu vycházet ze základního stanoviska, že vláda se snažila označit Tamilské tygry jako teroristy a Tamilští tygři naopak popisovali vládní akce jako teroristické. Poté bude zjišťováno, v jaké době byl dokument napsán, jelikož konflikt procházel jistými fázemi vývoje, je důležité zjistit, proč toto slovo bylo použito například v době míru apod.

Zachycení jednotlivých označení, se společným umístěním na časovou osu konfliktu a ohledem na kontext, mi umožní interpretaci toho, kdo a kdy, tak někoho označoval a postupně se tak doberu výsledku, proč a kdy byla nálepka uplatněna, kdy pomohla k delegitimizaci protivníka, kdy bylo označení použito pouze jako odpověď v reakci na nějakou

provedenou operaci a kdy bylo používání nálepky frekventovanější a z jakého důvodu. Zjistím i kdo používal nálepku nejčastěji, a tak pomocí kvalitativní obsahové analýzy budu schopen sestavit definici lokální podoby terorismu, která bude ve svých specifikách odlišná od obecně přijímaných definic terorismu.

3 TEORIE NÁLEPKOVÁNÍ

V této studii budu pracovat s teorií labellingu. Tato teorie vznikla v 50. a 60. letech 20. století, kdy se předmětem jejího výzkumu stalo studium deviantního chování. Někdy je tato teorie označována jako teorie sociální reakce (Sociologyindex, 2017b). Hlavním zdrojem této teorie mi poslouží kniha *Outsiders* od Howarda Beckera, který teorii labellingu v této knize představil. Beckerova teorie nám říká, že deviaci vytváří společnost. Nejčastěji jsou to nějaké vlivné sociální skupiny a provádí to formou pravidel, jejichž překročení je nahlíženo jako deviantní. Důležité je zkoumat interakci mezi jedinci, kteří jsou považováni za narušitele společenských norem, a mezi osobami, které tyto normy vytváří a narušitele norem hodnotí, čili mu dávají nějakou nálepku. Jakákoliv sociologická teorie deviace se musí soustředit na význam interakce mezi jedinci. Interakce totiž nedefinují jen určitý typ chování jako deviantní, ale interakce se týkají i aplikace sankcí jednotlivci či skupinami za porušení normy (Grattet, 2011: 187). Udělení nálepky je tak odpověď ostatních (např. většinové společnosti) na chování nějakého subjektu. Deviací není myšlena kvalita nějakého jednání, ale jde spíše o způsob interakce mezi subjektem, který spáchal nějaký čin a subjektem, který na to odpovídá svojí reakcí. Deviace tedy není daný stav, je to proces, do kterého jsou zahrnuta pravidla společnosti, chování, interakce a moc (Becker, 1966: 8-14).

V našem případě se bude jednat o interakci mezi většinovými Sinhálci a menšinovými Tamily. Nálepka, která bude přiřazována, je *terorista*. Jako deviantní chování bude brán pokus Tamilů o vytvoření svého státu. Právě separatismus bude interpretován sinhálskou vládou

jako porušení společenské normy. Normy o jednotnosti a nedělitelnosti ostrova. Pro teorii labellingu je důležitý pojem sociální normy. Jak již bylo napsáno, deviace vzniká ve chvíli, kdy aktér poruší předem danou normu. Podíváme se, co tato norma vlastně znamená a jak lze normu chápat v pojetí konfliktu na Srí Lance.

Podle Goffmana si moderní stát žádá normálnost (Goffman, 1963: 7). Základní problém u pojmu sociální normy je totiž fakt, že nebyl nikdy řádně definován. Když nějaká definice vznikla, tak nebyla přenositelná, protože norma se v každé společnosti lišila. Navíc, sociální norma může být zatížena ideologickými předsudky (Scheff, 1974: 444), což jen ztěžuje pokusy o objektivní definici. A v neposlední řadě hledání definice sociální normy stěžuje fakt, že stejné chování může být jednou posouzeno jako porušení pravidel, jindy ne. Může být tak vnímáno jen když ho vykoná určitá osoba, u jiné osoby se to jako porušení brát nebude (Becker, 1966: 14). Dle mého za nejvíce objektivně přiblížené můžeme považovat socio-kulturní pojetí normy. Když chceme zjistit normu v dané společnosti, musíme se podívat na místní kulturu a společenská kritéria. Zjistíme, že za normální je považováno to, co je v dané kultuře obvyklé. To, co je obvyklé a normální, vymezí společenská kritéria samotná (Vágnerová, 2002: 20-21). Ovšem občas mohou být normy vytvořené záměrně aktérem, který je dostatečně mocný a usiluje o určitý cíl. V takovém případě dávají vznik deviace různé sociální skupiny, které definují pravidla sledující jejich záměry a jsou natolik schopné a mocné, že tyto pravidla nakonec prosadí jako sociální normu (Raybeck, 1988: 371). Sociální pravidlo (či norma) může být i formálně zaznamenané v zákoně a v tomto případě může být použita policejní síla k jeho vynucení (Becker, 1966: 2).

Pro potřeby této práce bude vymezena norma společensko-politická. Po celou dobu střídání koloniálních mocností na Srí Lance nebyl ostrov rozdělený a nově nastupující vláda v tomto trendu hodlala pokračovat. Ze své pozice udělala vláda z tohoto svého požadavku

normu. Jelikož se objevila skupina, která s touto normou nesouhlasila, byla později označena za deviantního aktéra ve společnosti.

Deviace je produkt procesu, ve kterém je zahrnuta odpověď ostatních na chování aktéra (Becker, 1966: 14). Pokud by čin nebyl spáchán, o žádné deviaci by nemohla být řeč. A samotné nálepkování je proces spojený s dominancí a statusem, který může tuto dominanci propůjčovat. Bohatí nálepkují chudé, starší nálepkují mladé, muži nálepkují ženy, příslušníci etnické většiny přidělují nálepky lidem z menšin (náboženských, etnických...) atd. (Havlík, 2015). Proces udělení nálepky má jisté kroky. Nejprve musí dojít k definici podmínek, jejichž porušení bude bráno jako deviantní chování. Ve druhém kroku musí být aktérem spáchán čin, který bude podle aktuálně platných sociálních norem brán jako deviantní. Poté se dostaví reakce okolí. Ta přidělí takovému chování deviantní nálepku, ať už samo nebo skrze nějakou morálně silnou instituci. Celá tato část procesu může být (a často je) upevňována právem, právními institucemi, bezpečnostními sbory, justicí, médií nebo výchovně vzdělávacími institucemi, jako jsou třeba školy nebo výchovné ústavy (Havlík, 2015). Může nastat i situace, kdy při definici podmínek, jejichž porušení povede k deviaci, je celý proces přeskočen a dojde ihned k definici jedinců, kteří jsou už rovnou označeni jako zdroj problému a je jim automaticky udělena deviantní nálepka. V takovém případě má proces jen dva kroky. První je vytvoření definice určitých podmínek, při kterém morální podnikatel nastaví a určí, co je považováno za společenský problém. Druhý krok je identifikování nějakých jednotlivců, deviantů, kteří jsou označeni jako zdroj problému (Grattet, 2011: 189).

Vlivný aktér ve společnosti, jako je třeba vláda, který má možnost prosadit společenskou normu, může dle svého uvážení přikročit rovnou identifikaci problému nebo „počkat“, kdo normu poruší a stane se deviantem. V případě konfliktu na Srí Lance tomu bylo tak, že vláda tuto normu definovala v zákoně až v momentě, kdy se objevila skupina, která chtěla opak. Do této doby tato norma existovala pouze v nepsané podobě. Takže na jednu stranu proběhl celý proces, kdy na začátku

nebyli definováni deviantní aktéři, ale jakmile došlo na kodifikovanou podobu normy, byla rovnou nadefinována i problémová skupina.

Lemert přidává pojem sekundární deviace. Když nějaký aktér překročí společenská pravidla ve formě stanovených norem, má dvě možnosti. Buď může své jednání zkusit sloučit s normami, které překročil (vrátit se do „normálnosti“), nebo se rozhodne být stigmatizován udělenou nálepkou. V obou případech se na dalším chování jedince podílí už reakce sociálního prostředí. Stigmatizovaný jedinec odpovídá na tyto reakce jeho prostředím dalším deviantním aktem jednání, takže se pouze ve své deviaci utvrzuje. Tuto odpověď Lemert označuje jako sekundární deviace (Lemert, 1951: 75-76). Jde totiž o fakt, že cokoliv dalšího onálepkovaný jedinec udělá, tak to akorát posiluje jeho stigmatizaci a moc udělené nálepky. Reakcí jedince pak může být negativní sebeobrana. Jedinec začne hrát úspěšně roli devianta, což u něj bude uspokojovat osobní potřeby (Münch, 1993). Jeho stigmatizace přidělenou nálepkou u něj může vést k vytvoření alternativní identity, musí si znovu vybudovat svoji vlastní, novou identitu, tentokrát odpovídající nálepce (Davis, 1972). Jedinec svoje chování přijme za deviantní, ať už bude jakékoliv. Udělená nálepka ho v tom pouze utvrdí a začne se ke svému okolí tak chovat. V tomto pojetí jde americký sociolog John Kitsuse dále než Becker. Tvrdí, že v okamžiku, kdy je člověku udělena nálepka devianta, je jeho chování v minulosti zpětně reinterpretováno tak, aby se jeho deviace potvrdila (něco ve smyslu „*no jo, on se tak choval vždycky*“). Podle Kitsuseho to znamená, že udělená nálepka se vztahuje i k chování v minulosti, které se může po onálepkování zpětně hodnotit. Tedy v době, kdy ještě jedinec nebyl za devianta označen (Munková, 2001).

Pokud se někdo dříve jako terorista nechoval, tak potom, co jeho etnická skupina dostala tuto nálepku, se tak začne chovat, nebo o tom alespoň uvažovat. Pokud tamilská jednání s vládou končila pouze odsouváním a označováním za teroristy, časem se jako teroristé mohli začít chovat. Podle soudobých událostí je možné vysledovat, kdy byl přijat

zákon o terorismu a kdy se tamilské organizace začaly k terorismu uchýlovat.

Beckerova teorie nám dále tvrdí, že subjekt, který je nějak onálepkován, může mít na danou situaci jiný pohled (Becker, 1966: 1). Je pravděpodobné, že pokud Sinhálci označí tamilské skupiny za teroristické, budou mít Tamilové tendenci vidět sebe jinak než jako teroristy. Tamilové se budou brát jako osvoboditelé od tyranské vlády, ale pravidla, která jsou nastavena, jim přiřadí jinou nálepkou. Nemají totiž dostatečné kapacity na to, aby pravidla změnili. Ten, kdo přiděluje nálepkou, je aktér ve společnosti, co má moc (politickou a ekonomickou) a kapacitu na udělování nálepky (Becker, 1966: 17 - 18). V našem případě jsou touto autoritou vláda Srí Lanky, její představitelé, především ministerstvo obrany, prezident apod. V podstatě je to většinová společnost Srí Lanky, tedy Sinhálci. Vláda má navíc tu výhodu, že pravidla, jejichž porušení se rovná deviantnímu chování, může vypracovat jako zákon. Z toho plyne, že určitá forma deviace se stane trestnou.

3.1 Morální podnikatelé

Morální podnikatelé zauímají specifické místo ve společnosti a hrají důležitou roli při posuzování deviantního chování. Předtím, než bude nějaký akt považován za deviantní a předtím, než bude nějaká sociální třída onálepkována jako hrozba ze spáchání daného aktu, někdo musí vytvořit pravidlo, které definuje akt jako deviantní (Becker, 1966: 163). Morální podnikatelé jsou ti společenští aktéři, kteří konstruují deviantní chování. Zaměřují se na boj za vytvoření nových pravidel. Tato nová pravidla požadují neformální schválení veřejností ještě před jejich prosazováním a vymáháním (Conrad - Schneider, 1992: 22; Sociologyindex, 2017a). To znamená, že morální podnikatel přijde s definicí toho, jak má vypadat deviace. Následně započne kampaň za přijetí (potažmo uzákonění) těchto pravidel. Aby tato kampaň mohla být úspěšná, potřebuje podporu od lidí ve společnosti. Morální podnikatel se snaží o implementaci své verze reality mezi zbytek společnosti. Snaží se

tedy o vytvoření definice deviace, která podporuje jeho zájmy, a tu se posléze snaží prosadit (Conrad - Schneider, 1992: 25). V kampani morálního podnikatele můžeme vysledovat jeho vlastní schválení faktu, že jistý sociální fenomén je problém pro společnost a to tak vážný, že je třeba mu věnovat pozornost a přistoupit k rozhodné akci (Sociologyindex, 2017a). Morálním podnikatelem je v našem případě především srílanská vláda, která má kapacity na prosazování norem a dokáže i uměle vytvořit hrozbu pro společnost. Dokud totiž Tamilové nezačali svůj boj vést násilně, pro společnost hrozbu nepředstavovali. A jelikož vláda reprezentovala většinu etnického obyvatelstva, neměla problém při neformálním schválení svého rozhodnutí veřejností. Navíc vláda vybrala označení, které samo ze své podstaty budí špatný dojem a působí na obyvatele nutností k zakročení.

Morální podnikatele dělí Becker na dva základní druhy. Ti, co pravidla vytváří (*rule creators*) a ti, co pravidla vynucují a vymáhají (*rule enforcers*) (Becker, 1966: 148). Vytvářeči jsou morální bojovníci, typicky ti, co jsou ve vyšších patrech společnosti. Tento vyšší společenský status jim pomáhá lépe získat veřejnou podporu pro svoji definici deviantního činu, protože generuje jistou moc, kterou tak morální podnikatel zužitkovává ve svém tažení za novými pravidly. Tuto moc morální podnikatel odvozuje z legitimacy své morální a nadřazené pozice ve společnosti (Becker, 1966: 149). Stupeň moci morálních podnikatelů je vysoce závislý na sociálním a kulturním kontextu (Reinarman, 1994).

Pro aktéra, který je v opozici vůči morálnímu podnikateli, je těžké úspěšně demonstrovat svůj boj jako legitimní, obzvláště pokud je ze spodních vrstev společnosti. Různé sociální systémy, jako církve nebo škola, můžou apelovat na lidský smysl pro morálku, stejně jako nabídnout své vlastní definice deviace, ale pokud jim jejich definice nepotvrdí právo nebo medicína, které mají větší legitimitu, nebude jejich tažení úspěšné. Morální podnikatelé vědí, že ke svému úspěšnému boji potřebují stvrzení buď medicínské, nebo právní, a často hledají, jak toho využít k celospolečenskému přijetí svých myšlenek. V jisté fázi kampaně se

morální podnikatelé dokonce i musí poohlížet po službě profesionálů v oboru, aby jim pomohli jejich normu odborně podložit (Becker, 1966: 153). Nejedná se zde pouze o právo nebo o medicínu. Pokud se budeme zabývat terorismem, najmeme si bezpečnostního experta. Budeme-li se zabývat škodlivostí kouření, najmeme si doktora s expertízou na plicní onemocnění apod. Výhodou vlády jakožto morálního podnikatele byl fakt, že měla bohatý přístup k expertům různého druhu. Různá odborná oddělení, v čele s ministerstvem obrany, vydávala dokumenty zabývající se například povahou tamilské teroristické organizace, kde byly názory odborníků z ministerstva, kteří odborně podložili tvrzení, proč jsou tamilské organizace teroristické apod. Následek úspěšného tažení je přijetí nového pravidla, nové normy. Člověk, kterému se podařilo prosadit své pravidlo, se může stát „profesionálním“ morálním podnikatelem, což znamená, že se stane jakýmsi expertem na odhalování společenských hrozeb. Obzvláště pokud se nějaké tažení přetransformuje do organizace, která se začne tímto zabývat (Becker, 1966: 153-154).

Vymahači pravidel fungují na trochu jiné bázi. Největší úspěch morálních podnikatelů je vytvoření celého souboru nových pravidel. Často s tímto souborem je také založeno mnoho vynucujících agentur a úřadů. V této chvíli dochází k institucionalizaci tažení. Konečným výstupem tažení je policejní síla (Becker, 1966: 156-157). Pokud bojujeme proti terorismu, je možné, že vláda ustanoví komisi, která bude projednávat teroristické hrozby, nebo dojde k vytvoření nové protiteroristické jednotky, která se bude starat o to, aby se ve společnosti terorismus neobjevil, nebo alespoň nešířil.

Policisté, jakožto vymahači práva, se nezabývají tolik obsahem práva, které mají vymáhat, ale spíše tím, že vymáhat právo je jejich práce, ať už to právo je jakékoliv (Becker, 1966: 157). Vymahač práva má dva zájmy, které podmiňují jeho aktivity. Zaprvé, musí ospravedlnit svou pozici, a za druhé, musí si vydobýt respekt u těch, proti kterým zakročuje (Becker, 1966: 157). Přitom čelí dvěma problémům. Musí ukázat, že problém stále existuje a je potřeba se s ním vypořádat, ale zároveň musí

ukázat, že jeho pokusy jsou efektivní a účinné (Becker, 1966: 158). Samotná armáda či policie se opravdu nezabývala tím, zda jsou Tamilové teroristé nebo ne. Právo je za teroristy označilo, poté s nimi tak represivní složka také zacházela. Co se týče potřeby vykazování efektivity, ministerstvo obrany vydávalo pravidelně dokumenty s počty zabitých teroristů.

Morálním podnikatelem může být jedinec, skupina nebo formální organizace. Může to být každý, kdo hledá, jak ovlivnit skupinu, aby přijala nebo udržovala normu. Můžeme sem především zahrnout různá sociální hnutí (Tierney, 1982), profesionály v různých oborech (Pfohl, 1977) či média (Best, 1999). Všichni se mohou aktivně účastnit v konstruování deviace, obětí a sociálního problému, který podporuje jejich zájmy (Grattet, 2011: 189). Morálním podnikatelem může být i vláda či vládní představitelé. Ti mají pozici ještě o něco ulehčenou, protože charakter vládních představitelů a jejich činů dělá pro ně reálné nejen ovlivňovat přidělení zdrojů, ale také definovat a uzákonit veřejné normy morálnosti a určit, které činy je budou porušovat (Gusfield, 1967: 176). K tomuto činu vládu legitimizoval demokratický volební proces.

V tomto případě je morálním podnikatelem především srílanská vláda, která normy tvoří, a armáda s policií v roli vymahače práva. Na druhé straně můžeme vidět jako morální podnikatele především tamilské organizace, které se pokoušely boj svých bratrů ospravedlnit či vyložit z jiné perspektivy (vytvořit/posměnit stávající normu) a tamilskou diasporu. Každá ze stran rovněž měla nějaká nakloněná média. Pro vládu to byly v podstatě všechna oficiálně existující média, Tamilové měli především internetovou stránku Tamilnet, která zveřejňovala i informace z událostí, které vznikaly před jejím vytvořením.

4 DEFINICE TERORISMU

V této kapitole se budu zabývat pojmem terorismus. Toto slovo v každém člověku vzbuzuje jisté konotace, dovoluji si podotknout, že vesměs negativní. Terorismus páchají skupiny či jednotlivci, kteří chtějí na

něco upozornit, nebo něčeho dosáhnout. V konfliktu na Srí Lance chtěla organizace Tamilští tygři (LTTE) dosáhnout samostatného státu. Tuto skupinu začala po čase vláda označovat za teroristickou a její členy za teroristy. Terorismus má mnoho definic, kvůli jeho širokému významu, použití, způsobu provedení, ideologické zátěže atd. Na Srí Lance byl terorismus definován pomocí zákona *Prevention of Terrorism Act* (zkratka PTA, česky: „Zákon o předcházení terorismu“). V tomto zákoně, který byl přijat jako dočasné opatření v roce 1979, a jako trvalý zákon v roce 1982, vláda definovala, co je to terorismus. Podle této definice pak začala vláda označovat LTTE za teroristy. V tomto zákoně jsou 4 hlavní pasáže, které shledávám za problematické. Dále je zde ústava, která má ve svém dodatku zmíněnou společenskou normu, jejímž porušením se LTTE stala deviantním aktérem.

Nejprve rozeberu problematické pasáže PTA. Za prvé, hned v úvodu se dočteme, že je trestné „... *použití síly nebo spáchání trestného činu jako prostředku k uskutečňování vládních změn ve Srí Lance a ti, kteří spáchají čin vraždy nebo hrozby zabití členům parlamentu, místním úřadům, policejním důstojníkům a svědkům takových činů a nevinných občanů [jsou rovněž trestně odpovědní]...*“ (South Asia Terrorism Portal, 2001a).

Tímto je stanoveno, že útok proti morálním podnikatelům se rovná trestnému činu. Rovněž násilný protest proti vedení morálního podnikatele je trestný. Vláda si tímto snažila pojistit poslušnost obyvatelstva, které nebude revoltovat násilně. Z tohoto důvodu byly tamilské protesty deviantní reakcí, ale anti-tamilské protesty byly v mezích zákona, protože se nesnažily o vládní změny. LTTE násilí opakovaně používala právě proto, aby dosáhla politických změn, a jak si později ukážeme, často zabíjela i členy parlamentu.

Za druhé, v článku 2. (1) *h* se píše: „*osobou, která slovem... způsobí spáchání trestného činu násilí nebo náboženské, rasové nebo komunitní disharmonie nebo pocitu nepřátelství mezi různými komunitami*

nebo rasovými či náboženskými skupinami, se tímto dopouští přestupku podle tohoto zákona“. Toto pak posiluje článek 6. (1), kde se dočteme o posílení *rule enforcers*: „*bez zatykače mohou... (a) zatknout jakoukoliv osobu, (c) zastavit jakékoliv vozidlo, osobu, vlak nebo letadlo a (d) zabavit jakýkoliv dokument nebo věc spojenou s jakoukoliv protizákonnou aktivitou“* (South Asia Terrorism Portal, 2001a).

Když opomeneme fakt, že toto odporuje svobodě projevu, tak nám vyjde, že pokud někdo spáchá čin, který povede k nepřátelství mezi komunitami, bude považován za deviantního aktéra. Toto se ale nevztahuje na vládu samotnou, i když tento zákon samotný narušuje vztah mezi komunitami, protože Tamilové ho brali jako diskriminující. Nicméně vláda ze své autoritativní a morální pozice prosadila, že pokud se Tamilové ozvou proti uspořádání ostrova, budou jejich činy brány jako porušení normy, které navíc způsobuje disharmonii mezi komunitami. Z pohledu procesu udělení nálepky tak už bude záležet pouze na morální autoritě, kterou nálepku zvolí. LTTE se samozřejmě činům, které vyvolávaly nepřátelství, nebránila, a tak podle PTA bylo její počínání deviantní.

Za třetí, v článku 9. (1) je podotknuto, že lidé mohou být zatčeni, aniž by proti nim bylo vzneseno formálně obvinění, a zadrženi až na 18 měsíců (Parathalingam, 2013). Navíc, v článku 10 stojí: „*jakýkoli příkaz učiněný podle sekce 9 bude konečný a nesmí být zpochybněn u jakéhokoliv soudu...“* (South Asia Terrorism Portal, 2001a). Pokud byl chycen člen LTTE či podezřelý Tamil (tj. deviant), státní aparát měl v zákoně zaručenou dlouho dobu na vymáhání informací, které potřeboval získat. Navíc se takto odsouzený nemohl právně bránit.

Za čtvrté, článek 13. (1) zmiňuje, že „*bude zřízen poradní sbor speciálně pro tento zákon, jmenovaný prezidentem“* (South Asia Terrorism Portal, 2001a). V takovém sboru samozřejmě nebyli Tamilové zastoupeni. Prezident, jakožto významná morální autorita ve společnosti, musel do tohoto sboru dosadit osoby, které budou podporovat společenské normy a

ne usilovat o jejich změnu. Čímž bylo zajištěno, že PTA bude vymáhán jen spolehlivými jedinci.

V ústavě je přímo zahrnutá norma o nedělitelnosti ostrova. V článku 27. (3) se píše: „*Stát musí chránit nezávislost, suverenitu, jednotu a teritoriální integritu Srí Lanky*“, což je podpořeno šestým dodatkem 157A (1) a (2), který byl přidán v roce 1983 (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 92), a který LTTE pokládala za problematický: „*(1) žádná osoba nesmí... obhajovat založení samostatného státu na území Srí Lanky. (2) žádná politická strana... nesmí mít jeden z cílů založení samostatného státu na území Srí Lanky*“ (Ústavní zákon č. 157A/1983; Tamilnation, 2007). Zde je přímo vyslovená společenská norma, jejíž porušení je bráno za deviantní akt. Žádný aktér nesmí chtít narušit celistvost ostrova. Každý, kdo se o to pokusí, bude brán za deviantního a podle PTA označen za teroristu.

Když se na dodatek ústavy a PTA podíváme takto podrobněji, zjistíme, že vláda měla snahu nadefinovat terorismus tak, aby přímo seděl popisu a aktivitám LTTE. Pro někoho terorista, pro jiného bojovník za svobodu (Laquer, 1987: 7, 302). Dal by se tento dokument považovat za „další obecnou“ definici terorismu, tj. že se v zásadě neliší od ostatních, nebo je opravdu napsán záměrně tak, aby odpovídal jistému společenskému aktérovi? Když si projdeme vědecké i nevědecké definice terorismu, zjistíme jisté nesrovnalosti.

„*Terorismus je politický čin, běžně spáchán organizovanou skupinou, která záměrně zabíjí nebo jinak ubližuje neozbrojeným lidem, nebo jim poškozují majetek. Stačí i jen hrozba, aby to bylo počítáno za terorismus*“ (Coady, 1985: 52). Jsou zde zahrnuti neozbrojení lidé, to v PTA není. Tam je zmíněna pouze komunita jako celek. Ganor definuje terorismus jako záměrné použití násilí proti civilnímu obyvatelstvu k dosažení politických, ideologických nebo náboženských cílů, což z něj dělá terorismus a ne gerilu, protože ta si vybírá primárně vojenské cíle (Ganor, 2014: 4-5). LTTE se snažila o útoky primárně na vojenské cíle. Civilisté nebyli nikdy jejich výslovným cílem (Waldman, 2003). Podle této

definice je boj LTTE na půl terorismem (politický cíl) a na půl gerilou (útok na vojenské objekty). Teoretik Jiří Šedivý definuje terorismus jako metodu přesvědčování. Toto přesvědčování je ale prováděno vyvoláním strachu. Účel může být zpochybnění legitimacy vlády, vyvolání chaosu ve společnosti nebo dosažení určitého cíle (Šedivý, 2003: 4). Podle českého ministerstva vnitra je terorismus definován jako „... *plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vytyčených cílů*“ (Ministerstvo vnitra, 2009). LTTE své činy dopředu zřejmě plánovala, politicky motivované rozhodně byly, ale útok cílil vždy buď na vojenské objekty, nebo na držitele moci, takže obě skupiny rozhodně zúčastněné byly.

Z výše uvedených definic můžeme vyvodit, že terorismus je cílený útok (nebo hrozba útoku) na neozbrojené civilisty vykonaný organizovanou skupinou za cílem vyvolat atmosféru strachu ve společnosti a násilně tak přesvědčit aktéry držící moc ke splnění politických cílů dané skupiny. PTA nezmiňuje civilisty, má pouze pojem komunita, jako by dopředu chtěla vláda společnost rozdělit na dvě znesvářené skupiny. Za to má ale vyjmenované všechny složky státu, na které se útočit nemá, jinak je to čin teroristický. Navíc, PTA nezmiňuje, že čin musí vykonat skupina, ale osoba. V této rané fázi chtěla totiž udělat teroristy ze všech Tamilů, ne jen z jedné organizace.

Velké množství veřejných akcí může být veřejně označeno za teroristický čin. Ovšem aktér, který rozhodne o tom, zda je toto označení legitimní, je podle teorie nálepkování aktér, který má ve společnosti moc. Takže o označení nějaké akce jako teroristické ve většině případů rozhoduje autorita, vlivný morální podnikatel. Jelikož vláda měla daleko větší prostředky a vliv než skupiny a strany napojené či spolupracující s LTTE, nebyl pro vládu problém označovat určité veřejné akce za terorismus podle toho, jak potřebovala. Navíc, když si k podpoře svých argumentů vypomohla vhodným zákonem, který stvrdil pravdivost takového označení, bylo pro LTTE velice těžké s tímto soupeřit.

V následujících kapitolách chci ukázat, že označení terorista může mít vždy jiné konotace podle situací, ve kterých je používáno. Když například vláda z pozice morální autority schválí zákon o terorismu, kde vyjmenuje nějaké znaky, tak tento fakt a přijetí tohoto zákona má jiné konotace, než když označíme sebevražedného atentátníka za teroristu. Jedno označení, ale v různých situacích má různé významy. Terorista v právním předpisu se liší od teroristy při vykonaném násilném činu. Význam tohoto slova různě kolísal. Navíc, určitý akt (ať už násilný či „čistě“ teroristický) rámuje každá strana jinak. Domnělí teroristé budou mít na čin jiný pohled než vláda, resp. ti, kteří jsou tím konkrétním činem poškozeni.

5 HISTORIE A OKOLNOSTI POČÁTKU KONFLIKTU

Srí Lanka je ostrovní stát v jižní Asii, přesněji nacházející se na jihovýchod od Indie, na ostrově Cejlon. Je to stát, který byl dlouho dobu pod správou různých koloniálních mocností. Během 450 let se zde vystřídali Portugalci, Nizozemci a nakonec Britové (Sarvananthan, 2007: 85).

Obyvatelstvo se sestává z několika náboženských skupin. Majoritní buddhisté, minoritní hinduisté a zbylých necelých 15 % jsou křesťané a muslimové (Sarvananthan, 2007: 85). Z etnického hlediska můžeme rozdělit obyvatelstvo ostrova do dvou velkých skupin. Většinoví Sinhálci, kteří jsou převážně buddhisté, a menšinoví Tamilové, kteří se hlásí převážně k hinduismu a malá část ke křesťanství. Tamilové tvoří jen 20 % populace oproti většinovým Sinhálcům. Ti tvoří zbylých 80 % populace (Singer, 1996: 1147; Eihcler, 2007: 76). Konflikt na Srí Lance probíhal na etnické bázi. Je tedy důležité vědět, jak je ostrov etnicky koncipován. Spor vypukl právě mezi etnickou menšinou a většinou. Vláda byla první strana konfliktu, která začala legitimizovat svůj postoj na úkor menšiny, což mohla udělat jednak z pozice autority a jednak z pozice většinového zastání svých členů ve společnosti. Poukazovala na tamilskou menšinu jako na deviantní uskupení. Později, když se objevila skupina, která chtěla

tuto skupinu reprezentovat, tak tato skupina začala být označována rovněž jako deviantní, v tomto případě jako teroristická.

5.1 Skupiny

Pohled na skupiny, které se zapojily do konfliktu a svým působením ovlivňovaly podobu nálepky terorista, se může na první pohled zdát velice jednoduchý. Tím je myšleno rozdělení na většinové Sinhálce a menšinové Tamily. Tedy Sinhálce, jakožto úspěšné morální podnikatele, kteří dokázali prosadit svou normu a uplatnit nálepku včetně přijetí normy a nálepky mezi obyvatele, a Tamily, kteří nedokázali prosadit svůj požadavek u vlády, která byla ovládána těmito úspěšnými morálními podnikateli. Ovšem to je to nejtriviálnější rozlišení, které můžeme podat. Při podrobnějším pohledu se nám vyjeví za sinhálskou stranu vláda a státní aparát a za tamilskou stranu organizace Tamilští tygři, znázorněná v literatuře anglickou zkratkou LTTE.

Ale ani tento pohled není dostatečně podrobný. Jeden příklad za všechny. Pokud do státního aparátu počítáme i politické strany, tak se jeví otázka, zda všechny politické strany byly proti-tamilské a podporovaly sinhálskou národní politiku. A stejně je to i obráceně. Všechny tamilské subjekty nemusely podporovat LTTE. Z pohledu interpretace teorie labellingu můžeme prohlásit, že státní aparát, který byl z drtivé části zastoupen většinovým etnikem, si nárokoval roli a úlohu morální autority, která rozhodovala o deviaci ve společnosti. Jelikož vládní představitelé logicky patřili k vyšším společenským elitám, zaujímali tedy vyšší společenský status než Tamilové, bylo pro ně snazší prosadit svou vizi reality a svou podobu nálepky (Becker, 1966: 149). V krajních případech stačilo nebýt Sinhálcem, aby se člověk dostal do problému, obzvláště pokud jednal se členy sinhálských nacionalistických stran, aby byl označen za deviantního. A právě tamilské subjekty a Tamilové jako etnická menšina se staly cílem označování za devianty.

Pokud začneme tamilskou stranou, máme tu ozbrojené organizace, tamilské politické strany a diasporu v zahraničí. Po dobu konfliktu je zdokumentováno celkem 37 ozbrojených organizací, které se snažily o vytvoření tamilského samostatného státu. Některé postupem času splynuly s hlavním demokratickým proudem, což byl i záměr vlády. Kromě Tamilských tygrů to byly ještě například Lidová osvobozenecká organizace tamilského Ílamu (PLOTE) nebo Organizace osvobození tamilského Ílamu (TELO) (South Asia Terrorism Portal, 2016). Tyto ozbrojené organizace a její členové byli často označeny za deviantní uskupení. Jelikož zrovna tyto organizace se nebály šáhnout po zbrani, staly se ideálním cílem pro označení terorista. Co se týče politických stran, existuje Tamilská národní aliance (TNA). Je to koalice čtyř stran, které vydaly společné prohlášení, ve kterém zaznělo označení LTTE za jediné reprezentanty tamilského lidu (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 93; Tamilnet, 2001d; Tamil National Alliance, 2013; South Asia Terrorism Portal. 2002).

Kterákoliv skupina, která se hlásila k LTTE, byla označena za deviantní, protože samotná LTTE dostala deviantní nálepkou. Zde je vidět, že tamilská strana měla své morální podnikatele rovněž v politickém zastoupení, kteří ale nebyli schopní prosadit svou vizi, protože začali ve svých stanovách odkazovat na deviantní skupinu. To byl důvod, proč tamilští *rule creators* nebyli úspěšní. Jejich definice deviance neprošla schválením (Conrad - Schneider, 1992: 25). Deviance LTTE byla uznána velkou částí obyvatel a tak po čase i tamilské politické strany, které se k ní hlásily, byly brány jako deviantní výskyt ve srílanském stranickém politickém systému.

Dále v 70. letech vznikla strana TULF (v angličtině: „Tamil United Liberation Front“, česky: „Tamilská sjednocená osvobozenecká fronta“), která volala po nezávislém tamilském státu a vyhrála volby v roce 1977 v těch částech Srí Lanky, ve kterých mělo tamilské obyvatelstvo většinu (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 90). U politických stran byla tendence označovat vládou tamilské strany jako strany hájící a spolupracující

s teroristy, popřípadě strany bojující proti státní celistvosti a tím pádem proti nastavené normě. LTTE byla dokonce schopná založit si reprezentativní kanceláře v několika státech a spoléhala na úsilí tamilské diaspory. Diaspora měla několik médií, např. webové stránky www.eelam.com nebo noviny Tamil Guardian či televizní stanici TTN - Tamil Television Network (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 95). LTTE si po období příměří dokázala postavit a vybudovat na území, které ovládala, svůj vlastní státní aparát, který zahrnoval mimo jiné policejní strukturu, soudy, a dokonce i výběr daní (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 89). Dalo by se tak říci, že v jednu chvíli soupeřil stát s *de facto* státem.

Reflektuje to snahu LTTE jednak dobře vypadat, že funguje jako stát, a z pohledu teorie labellingu to značí snahu o vytvoření si svých vlastních vymahačů práva v době, kdy se snaží své tažení institucionalizovat v nové podobě (Becker, 1966: 156-157). *Rule creators* už Tamilové mají, teď ještě *rule enforcers*. Navíc, zde se potvrzuje další teze teorie. Vymahači práva v tamilských oblastech, které vykonávalo pouze tamilské a pro-LTTE obyvatelstvo, se nechovalo tak, jak by se chovat mělo, aby správně chránilo své obyvatele. Tito lidé dostali funkci vymáhat právo, a už je opravdu nezajímalo, co je obsahem toho práva, kdo ho vydal či proti komu ho praktikují. Snažili se pouze o to, aby jejich služba byla efektivní (Becker, 1966: 157-158).

Na druhé straně, Sinhálci měli na své straně vládu, jak už bylo řečeno. Především v prohlášeních ministerstva obrany je vidět, že označení „teroristé z LTTE“ je používáno poměrně často. Zprávy z ministerstva obrany, které podávaly reporty o situaci v zemi v určitém čase či pojednávaly o již skončených vojenských akcích, braly LTTE automaticky jako teroristickou organizaci. Ve zprávě z 27. září 1998 se píše: „V brzkých ranních hodinách 27. září proběhla konfrontace mezi teroristy z LTTE a jednotkami [armády]... V současné chvíli mají jednotky situaci pod kontrolou a pokračují čistící operace. Odhadem bylo zabito přes 40 teroristů“ (Tamilnet, 1998c). V reportu z 23. listopadu 2007 je

napsáno „... čtyři tygři, teroristi, byli zabiti ve dvou oddělených incidentech... LTTE teroristé cílili na armádní pročešávající jednotku [vybuchnutím miny claymore]... teroristé utekli a vzali si jeden člun...“ (Srílanské ministerstvo obrany, 2007b). V popisu situace z 26. prosince 2007 se píše „...zabito bylo nejméně 15 tygrů, teroristů, ...dva teroristé byli zabiti, když armádní jednotky zničily dva bunkry LTTE...devět teroristů bylo zabito ve čtyřech nesouvisejících incidentech...“. V této zprávě je nadpis, který odděluje teroristy od LTTE teroristů. Píše se zde „Ve městě Welioya byl zabit terorista a čtyři LTTE teroristi byli zraněni...“ (Srílanské ministerstvo obrany, 2007a). O čtyři měsíce později, když se podle ministerstva obrany armádní jednotky posouvaly dál a dál do LTTE oblastí, ministerstvo napsalo, že „... byla spuštěna operace na osvobození oblasti Wannu od teroristů... ve střetu byli zabiti dva teroristé ... armádní jednotky spustily útok zacílený na skupinku LTTE teroristů...“ (Srílanské ministerstvo obrany, 2008). Z těchto zpráv je patrné, že minimálně jedna složka morální autority zacházela s příslušníky deviantní skupiny automaticky jako s deviantními, aniž by se pokoušela potvrdit pravdivost jejich deviantního chování. Opět je vidět, že zde bylo vymáhání práva jako takového přednější než zkoumat obsah toho, co je vymáháno. Tyto reporty o situaci ukazují na snahu o vykazování efektivity morálních podnikatelů jako vymahačů práva vůči onálepkované hrozbě (Becker, 1966: 157-158).

Jelikož vláda byla sinhálská a měla přístup ke zdrojům, jako nikdo ve společnosti, měli Sinhálci tu výhodu, že v podstatě mohli určovat směr státní politiky (v jejich rétorice by šlo toto sousloví vyměnit za *národní politiku*) a vydávat zákony, které mohly být diskriminační směrem k Tamilům. Dále měli Sinhálci na své straně prezidenta, většinu politických stran a armádu.

6 KONFLIKT A OZNAČOVÁNÍ

Britská koloniální správa měla na následné započítání konfliktu jistý vliv, protože její politika upřednostňovala právě tamilskou menšinu. Tímto

tak dokázala narušit vztah, který mezi etnicky rozdělenou populací byl. Po vyhlášení nezávislosti se k moci dostali většinoví Sinhálci a začali postupně Tamily diskriminovat. Narušenost tohoto vztahu Sinhálci pouze prodlužovali, aby mohli nastolit anti-tamilskou politiku a budovat národní buddhistický a sinhálský stát (Eichler, 2007: 75; Sarvananthan, 2007: 85). Čím déle tuto narušenost dokázali prodlužovat, tím déle si mohli mezi obyvatelstvem budovat pozici legitimní autority a silnější a vlivnější pozici morálního podnikatele, které mu jde o blaho většinového obyvatelstva. Silná pozice vlády, ve smyslu plné vnitřní suverenity ze strany všech pro-sinhálských subjektů, znamenala pro vládu výhodnou pozici při označování Tamilů jako deviantních. Hlavní rys post-koloniální politiky bylo soupeření mezi dvěma velkými politickými stranami, v obou převládali v naprosté většině Sinhálci. Docházelo k postupné zvýšené etnizaci politického systému, sinhálština se stala jediným oficiálním jazykem a buddhismus jako jediné náboženství dostával podporu od státu (Guelke, 2006: 228). Toto jsou příklady, čím si sinhálská vláda ještě před konfliktem budovala silnou legitimní pozici. Prodlužování narušenosti vztahu mezi etniky, sinhálština jako jediný státní jazyk a etnizace politického systému.

Ještě před samotným označováním Tamilů jako teroristů se vládní diskurs, který se soustředil na zvýhodňování Sinhálců, proměnil a byl poskytnut hlas lidem pouze na etnické bázi, čímž posílil ve společnosti pocit jednotné homogenní kolektivní komunity, která ale byla založena na etnicitě, viz etnizace systému a oficiální jazyk (Appleby, 2010: 422). Pokud nějaký aktér z jedné etnické komunity dostal určitou nálepku, byla tak připsána celé etnické komunitě, a vlastnosti spojené s nálepkou se tak začaly týkat celého etnika. Z pohledu teorie labellingu si vláda připravila půdu pro úspěšné a hladké nálepkování těch, co by chtěli zpochybňovat vládní směřování, jelikož vlivnějšího aktéra v tuto chvíli nebylo.

Ke kořenům konfliktu ještě spadá fakt, že každá strana vidí počátek konfliktu v jiný moment. Menšinoví Tamilové pokládají za počátek konfliktu okamžik, kdy sinhálská vláda zbavila volebního práva movité

Tamily, kteří po vyhlášení nezávislosti tvořili velkou část tamilské populace. Sinhálci naopak počátek spatřují v době, kdy Tamilský kongres požadoval, aby následná post-koloniální politická reprezentace tvořila v zastoupení „50/50“. Takový požadavek byl i na britskou správu (Singer, 1996: 1147).

V době po vyhlášení nezávislosti můžeme pozorovat konsolidaci a postupné nabírání síly morálního podnikatele, tj. vlády. Projevy nabírání síly byly první drobná opatření proti deviantní skupině. Toto ještě nebyla fáze označování Tamilů za teroristy, nicméně těmito všemi výše uvedenými kroky si vláda dokázala připravit pevnou půdu pod nohama k úspěšnému aplikování nějakého označení deviantnímu subjektu, o kterém ona sama ze své silné a teď už i legitimní pozice rozhodne, že je deviantní. V tomto období se vytvářelo prostředí pro budoucí nálepkování.

6.1 Padesátá léta

Po roce 1956 byla implementována vládou strategie, která by se dala označit za výkon „pouze pro-sinhálské“ politiky (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 90). Už zde je tedy vidět první diskriminační akt, i když zatím je to velice obecný zákon. Nicméně i na něm je vidět, že vláda je rozhodnutá po získání nezávislosti ostrov dále nedělit a jakékoliv pokusy o separatismus označit za deviantní. K budování legitimní pozice vlády přispělo tedy i znemožnění Tamilům v novém politickém systému něco výrazného změnit z důvodu menšinového zastoupení.

Od poloviny padesátých let probíhaly nepokoje jednak antitamilské a jednak protivládní, které probíhaly po celá padesátá léta. První antitamilské demonstrace byly v roce 1956 po přijetí „pro-sinhálské politiky“, další antitamilské protesty se pak odehrály v roce 1958 (Sarvanathan, 2007: 58).

Od roku 1958 totiž probíhala různá jednání s vládou o nějaké podobě sdílení moci. Tamilské elity běžně požadovaly federální řešení,

ale vládnoucí strana se k jejich požadavkům vždy stavěla negativně. Opoziční strana vždy nařkla vládu z toho, že jedná s Tamily o moc velkých ústupcích, či moc dlouho nebo podobné obvinění, a tak z jakékoliv dohody vždy sešlo. Tamilové po čase došli k závěru, že jakákoliv dohoda musí být odmítnuta už jen z principu. Navíc byly tímto umírněné tamilské elity degradovány za to, že nedokážou vyjednat dohodu, a do popředí se stále více dostávali mladí Tamilové s radikálnějšími požadavky (Singer, 1996: 1149; Sarvananthan, 2007: 58).

Zde je vidět první krok v procesu nálepkování. Vláda začíná tvořit normu nedělitelnosti ostrova. V tuto chvíli se jedná o tom, kdo všechno tuto normu kodifikuje a vládní směřování vyřazuje Tamily. Tedy pokud Tamilové později zpochybní vytvořenou normu, dostanou deviantní nálepkou.

V padesátých letech můžeme vysledovat zákony posilující morálního podnikatele (vládu), které už ale vedou jistou skupinu k protestům. Morální podnikatel tak musel svou strategii přijímání zákonů posilujících jeho pozici pozměnit. Když pak morální podnikatel s touto skupinou jedná, jeho společenský status mu poskytne odmítnutí dohody vhodnou pro tuto skupinu. Změna strategie je právě toto jednání a zároveň počátek tvorby nekodifikované normy, jejíž překročení bude deviantní. Opakované protesty by pak už mohly být označovány jako deviantní jednání.

6.2 Sedmdesátá léta a PTA

V roce 1972 vypukly protivládní protesty Tamilů pod vedením Velupillaia Prabhakarana. V roce 1974 pak vzniklo vojenské hnutí Tamilští noví tygři (příznačná zkratka TNT). V této fázi vývoje konfliktu můžeme vidět, že se různými demonstracemi páchá čin, který překročuje normu a je tak roven deviaci. Čin je spáchán, teď už se čeká na reakci okolí. Morální podnikatel musí využít toho, že tyto činy jsou porušující normu a pouze stačí, když na to upozorní obyvatelstvo.

5. května 1976 se pak datuje jako oficiální vznik organizace Tygří osvobození tamilského Ílamu, běžně označovaní zkratkou LTTE (Voorde, 2014: 292). Tato organizace si dala za cíl bojovat za práva tamilské menšiny na Srí Lance, což se podle vládního nařízení rovnalo terorismu. Získala nejen podporu místních Tamilů, ale i jihu Indie, kde se nachází početná tamilská populace (Eichler, 2007: 75). Koncem 70. let pak skupina mladých Tamilů začala veřejně požadovat naprosto nezávislý stát a byli přesvědčeni, že násilná cesta je ta jediná k dosažení cíle. Tento požadavek byl Tamily, obzvláště po roce 1983, a když viděli, že vládní jednání nikam nevedou, akceptován (Singer, 1996: 1149).

Lze vidět, že před přijetím *Prevention of Terrorism Act* Tamilové chtěli problém řešit politicky a nenásilně, ovšem poté, co je zákon označil za teroristy, se jako teroristé i chovat začali. Jejich odpovědí na onánalepkování bylo utvrzení sebe i okolí v tom, že tato nálepka je udělena správně. Toto je dobrý příklad sekundární deviace (Lemert, 1951: 75-76).

V červenci roku 1979, tedy ještě před násilnými činy LTTE, vydala vláda již zmíněný *Prevention of Terrorism Act*, který měl za úkol popsat, a především zformalizovat to, co je terorismus, a podle tohoto zákona byl tamilský politický projekt roven terorismu ve srílanském politickém směřování (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 89). Dobře viditelný akt represe a delegitimizace protivníka je přijat v roce 1983 jako dodatek ústavy. Ten zakazoval hájit nezávislost, resp. každý člen parlamentu musel uznávat nedělitelnost ostrova a deklarovat svoji věrnost Srí Lance. Jelikož tamilská strana TULF měla ve svých stanovách právě požadavek na vytvoření tamilského státu, bylo 16 poslanců této strany tímto donuceno rezignovat na své funkce (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 92; Cronin, 2009: 58). Zde je první okamžik, kdy vláda označila deviantní skupinu jako teroristickou. Norma je kodifikována jako zákon a první krok v procesu udělování nálepky je hotov. V této fázi se jednalo o každého aktéra, který by chtěl ostrov nějakým způsobem administrativně dělit. A tak každý, kdo by chtěl poukázat na požadavek Tamilů na federalizaci či dokonce na samostatnost jako na oprávněný, by tak nově mohl být

považován za teroristu. Tím, že vláda v *Prevention of Terrorism Act* nadefinovala deviantní skupinu přímo tak, aby seděla tamilské politické reprezentaci, dá se říct, že byl proces udělování nálepky přeskočen a od nadefinování normy se ihned určili deviantní aktéři (Grattet, 2011: 189).

S PTA se pojí jeden zajímavý fakt. LTTE nebyla do roku 1998 zakázána. Její existence nebyla de facto možná kvůli přijetí PTA. Přesto v lednu 1998 přišel její zákaz, ale v září 2002 byl zrušen kvůli vyjednávání v mírových rozhovorech (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 94-95).

Navíc, k projevům síly srílanského státního aparátu patřilo z počátku konfliktu, tedy krátce po přijetí PTA, pravidelné vysílání vojenské síly, která byla tvořena ze Sinhálců, na sever ostrova (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 91), což se dá už interpretovat jako zásah vládních jednotek proti terorismu, nebo jako zásah morální autority proti deviantní skupině ve společnosti.

V 70. letech vzniká skupina, která ponese deviantní označení. V tuto chvíli nálepka udělena vládou jakožto vlivným morálním podnikatelem nerozeznává mezi LTTE a Tamily. Ti se tak následně začnou chovat podle udělené nálepky (případ sekundární deviace). Morální podnikatel rovněž dokončuje tvorbu kodifikované normy (státní celistvost). Jelikož normu prosazovala vláda, tak se z normy stal zákon a bylo tak zákonně definováno, kdo je to deviant a proč.

6.3 Osmdesátá léta

Rok 1983 byl zlomový, co se týče konfliktu. Můžeme jej označit za začátek občanské války. V prezidentově prohlášení z června roku 1983 je jasně vidět jeho postoj nejenom vůči LTTE, ale především vůči Tamilům jako takovým. Když se objevily první násilné akce, prezident prohlásil směrem k Sinhálcům, že „mají nějakým způsobem“ přispět k boji proti terorismu (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 90). V projevu zaznělo následující: „*Na severu ostrova se zvyšuje teroristická činnost... apeluji*

tímto na národ, aby nenechal terorismus zakořenit i v dalších částech země“ (United press international, 1983). Je možné, že už v tuto chvíli nebral Tamily jako součást národa. I z jiných prezidentových prohlášení ve stejnou dobu lze poznat, že Tamilům neplánoval jakkoliv ustoupit: *„Čím více tlaku bude na severu vyvíjeno, tím šťastnější Sinhálci budou. Pokud nechám Tamily vyhladovět, Sinhálci budou šťastnější“* (Daily Telegraph, 1983). Tohoto směru se držela i prezidentova nacionalistická strana UNP (United national party, česky: „Sjednocená národní strana“), která v 70. a 80. letech spojovala terorismus s tamilskou etnicitou (Nadarajah – Srisikandarajah, 2005: 91). Použití slova *Tamil* v prezidentově prohlášení dále dotváří jednotnou kolektivní komunitu, která nereflektuje ostatní formy jednotlivcoví (Tamilovi) identity a posiluje homogenizaci etnika v očích veřejnosti. Tím pádem nadefinuje každého Tamila jako teroristu.

V červenci 1983 bylo v nepokojích zabito 13 srílanských vojáků. Za tento incident byli odpovědní právě ti mladí Tamilové, kteří požadovali nezávislý stát (Singer, 1996: 1149; Guelke, 2006: 228). Pohřeb těchto vojáků následně přerostl v nepokoje, které trvaly pět dní a které byly namířeny proti Tamilům, kde bylo zabito 3 000 Tamilů (Cronin, 2009: 58). Pro tento incident se vžilo označení „černý červenec“ (Eichler, 2007: 76). Pohřeb, který přerostl v nepokoje, můžeme označit za odpověď okolí na spáchaný čin překračující normu. Silným morálním podnikatelem, v tomto případě prezidentem, byli Tamilové označeni za teroristy a nepokoje po pohřbu pouze reflektovaly přijetí této nálepky mezi obyvatele. Po tomto krveprolití Tamilové nabyli přesvědčení, že pouze nezávislý stát je může ochránit. V roce 1983 se tak cíle LTTE rozšířily. K boji za práva Tamilů se přidal boj za vytvoření vlastního státu na Srí Lance. LTTE tak začala postupně vystupňovat boje proti vládě (Eichler, 2007: 76).

Rovněž LTTE vydávala prohlášení ke svým činům. V polovině 80. let se LTTE snažila logicky vysvětlit svůj ozbrojený boj pomocí sebeurčení tamilského lidu: *„Náš boj je pro sebeurčení... nebojujeme pro separaci*

země, bojujeme za právo žít ve svobodě... v tomto smyslu, jsme bojovníci za svobodu, ne teroristé“ (Eelamweb, 1984; Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 94). Společně s dalšími tamilskými organizacemi zastávala LTTE následující argument: „Za podmínek národního útlaku a zesílení státního terorismu a genocidy proti našim lidem byl požadavek na separovaný stát jediným logickým vyjádřením. Náš ozbrojený boj je manifestem tohoto logického vyjádření“ (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 94). Vůči tomu se postavil ministr Lalith Athulathmudali za národní bezpečnost a prohlásil: „Žádná země ve světě neuspěla, když nebyla tvrdá ve svém postupu proti terorismu“ (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 94).

Indie pozorovala vnitřní nepokoje u svého ostrovního souseda s velkým znepokojením. Tamilové, a hlavně organizace LTTE, se těšili na jihu Indie oblibě. V roce 1985 dosáhla Indie soustavným tlakem na vládu Srí Lanky uzákonění tamilštiny jako druhého oficiálního jazyka. (Cronin, 2009: 59). V roce 1987 dosáhlo znepokojení svého vrcholu, když Indie poslala na Srí Lanku své mírové jednotky IPKF (Indian Peacekeeping Force neboli Indické mírové síly). Tyto jednotky působily v severní části poloostrova Jaffna a zároveň Indie zprostředkovala první mírové rozhovory (Voorde, 2014: 300). Ovšem účinnost těchto jednotek nebyla velká. Navíc LTTE nestála o cizí pomoc. To dala jasně najevo v roce 1991, když vykonala úspěšně atentát na indického premiéra. Byl to vzkaz typu: „přestaňte zasahovat do našeho vnitřního dění“. Indie již rok před tím, po více než dvou letech působení na ostrově, v dubnu v roce 1990 stáhla své jednotky ze Srí Lanky a po atentátu se na ostrov už nevrátila. LTTE tedy dosáhla svého cíle (Eichler, 2007: 76; Voorde, 2014: 300).

V 80. letech můžeme vidět pokračující násilné nepokoje a události, které se ovšem neobešly bez reakce okolí. Reakce byla odmítavá a tak tato reakce okolí pouze stvrdila udělenou nálepkou deviantní skupině a celý proces udělení nálepky byl tak dokonán. Reprezentant deviantní

skupiny si byl vědom přítomnosti specifické společenské normy, která zakazovala dělit ostrov, a ve svých prohlášeních se snaží sdělit, že tuto normu respektuje, že s ní souhlasí (čili není důvod pro udělení nálepky za porušení normy). Deviantní skupina dále přidělenou nálepkou odmítala, naopak přijímala jinou (bojovníci za svobodu) a snažila se deviantní nálepkou přiřadit vlivnějšímu morálnímu podnikateli, tedy vládě.

6.4 Devadesátá léta a počátek 21. století

Na přelomu 80. a 90. let se LTTE nedařilo najímat nové rekruty. Jelikož byli lidé potřeba, uchýlila se ke dvěma praktikám, které ji zdiskreditovaly v očích veřejnosti. První praxí bylo, že LTTE začala s násilným nábořem lidí. Dokud byla LTTE navzestupu a existovala zde obrovská naděje, že stát vznikne, nebyl problém s nábořem lidí. Druhá praxe bylo používání dětských vojáků (Eichler, 2007: 76). Nutnost pokračovat ve svém boji donutila LTTE potvrdit svoji udělenou nálepkou v očích veřejnosti praktikami, ke kterým se uchýlila.

Celá devadesátá léta byla ve znamení dalších útoků LTTE ve snaze docílit svých požadavků (The Mackenzie Institute, 2016; BBC, 2000; Anti-Defamation League, nedatováno; The Sunday Times, 2009). Zároveň je v tomto období vidět snaha vlády o vytvoření skupiny, která bude sloužit k potírání terorismu. Jedná se vlastně o nové speciální *rule enforcers* (Becker, 1966: 156-157). V květnu 1998 byla zformována *Police Terrorist Investigation Division* (zkratka TID, česky: „Útvar teroristického vyšetřování“) (Tamilnet, 1998a). Zároveň v tom samém roce můžeme vidět snahu o pročištění svých vymahačů práva od deviantních členů. Někteří policisté tamilské etnicity byli zatčeni a obviněni ze špionáže pro LTTE (Tamilnet, 1998b).

V květnu 1993 zabila LTTE prezidenta Srí Lanky, Ranasighea Premadasaa, přímo v hlavním městě. Stal se obětí sebevražedného

atentátníka, který se odpálil pomocí pásu s výbušninami. LTTE se hned k činu nepřihlásila a zprvu vinu odmítala (Athas, 1993). Ředitel kriminální kanceláře Lionel Gunatilake řekl: *„Způsob provedení vraždy a kusy kyanidové kapsle nalezené v dekoltu [atentátníka] ukazují směrem na LTTE“* (Menon, 1993). Vláda se s tímto prohlášením identifikovala a obvinila tak LTTE. Prezidentův mluvčí krátce po atentátu řekl: *„Prezident už není... bylo to jako na bojišti...“* (Gargan, 1993). Z pohledu teorie nálepkování můžeme říct, že deviantní minoritní skupině, která nesouhlasila s vlivným morálním podnikatelem, se podařilo tohoto aktéra odstranit ve snaze, že na jeho místo nastoupí člověk, který bude mít ohledně deviantů ve společnosti lepší postoj a dokáže třeba i zvrátit proces udělení nálepky či dokonce začne měnit společenskou normu. Jak se ukázalo v dalších letech, pohled prezidenta jakožto vlivného morálního podnikatele se opravdu měnil.

V prosinci 1999, při prezidentské kampani, se LTTE pokusila neúspěšně zabít prezidentku Chandriku Kumaratungovou. Ta po nevydařeném sebevražedném atentátu ihned obvinila LTTE z pokusu o atentát. Ve své řeči pronesla: *„Nenechme LTTE teroristy zničit poslední šanci, kterou máme, při transformaci naší země... LTTE teď prokázala, že zná pouze politiku teroru“*. Následně vyzvala Tamily jako celek, aby se *„tamilský lid naprosto a bez váhání rozhodl, zda chce podporovat teror... a tiše nebo částečně podporovat LTTE“*. LTTE odmítla vládu Kumaratunogové jako *„kletbu pro tamilský lid“* (Dias, 1999). Nicméně před samotnými volbami tamilská organizace, PLOTE, podpořila její kandidaturu. Organizace PLOTE totiž věřila, že prezidentka najde nenásilné politické řešení etnického konfliktu (Tamilnet, 1999a). Po zvolení prezidentka prohlásila: *„Není jiný politický lídr, který vidí tak jasně jako já, nepřítele, jak se volně prochází po naší zemi... od tohoto dne nepřestanu, dokud nezbavíme zemi nenávisti a náказы smrti a zničení“* (Tamilnet, 1999b). V tomto proslovu je zajímavý fakt, že i když byl

směřovaný k LTTE, neobjevuje se v něm slovo „terorismus“. To bylo pouze v kampaních a krátce po jejím pokusu o atentát. Je to rozdíl oproti prezidentským prohlášením v 80. letech, kdy veřejně prezident deklaroval, že nechá Tamily vyhladovět. Jak konflikt postupoval, bylo nutné začít brát Tamily jako další obyvatele, ne všechny jako teroristy. Prezidentka si to uvědomovala a snažila se ve svých proslovech rozdělovat LTTE a Tamily. Z pohledu nálepkování došlo k oddělení čistě deviantní skupiny (LTTE) od zbytku obyvatelstva, které bylo teď rozšířeno o Tamily. Tento trend je znát i v jejích dalších proslovech. V březnu 2000 pronesla řeč v parlamentu: *„Nejsou to životy jen policistů, vojáků a Sinhálců, které byly zničeny [působením] LTTE, ale rovněž životy Tamilů a desítky jejich lídrů. Stovky životů... I dnes drží LTTE tamilské civilisty jako rukojmí... ničící jejich životy“* (South Asia Terrorism Portal, 2000a).

V květnu 2000 prohlásila prezidentka na setkání všech politických stran: *„Vláda nezamýšlí zastavit válku. Tygrům nebude dovoleno jakkoliv postupovat ve [městě] Jaffna.“* Návrh na odhodlanost k porážce LTTE byl hlavně adresován směrem ke straně TULF. Prezidentka byla připravená jednat s LTTE, pokud se LTTE vzdá násilí. Místopředseda TULF po tomto prohlášení pronesl, že LTTE nemohou být nazýváni jako teroristé, a setkání by mělo řešit raději federální uspořádání jako řešení. V dalších reakcích zaznělo směrem od nacionalistické sinhálské strany prohlášení, že Srí Lanka je sinhálský buddhistický národ, ale jsou zde tamilští teroristé, a to všude po celé zemi, a vláda by tak měla zničit tamilský terorismus (Tamilnet, 2000a).

Parlamentní strany můžeme počítat jako morální podnikatele s určitým vlivem. Ale každý tento podnikatel, pokud si chce udržet svoje postavení, musel hájit ty samé pozice, a to i po necelých dvou dekádách konfliktu. Nacionalisté požadovali tvrdý postoj vůči „teroristům z LTTE“ a dodržení normy v plném znění, naopak TULF hájila opak (LTTE nejsou

teroristé a změnu normy). V tomto ohledu můžeme prezidentku vidět v roli smiřitele obou stran konfliktu a její snahu o nalezení společného řešení.

Zároveň musela i prezidentka podporovat pro-sinhálský směr politiky a snažit se o dohodu s LTTE. To se ukazovalo v jejích dalších prohlášeních: „*Nedovolíme nikomu rozdělit tuto zemi*“ (Tamilnet, 2000c) či „*Moje vláda jedná [v zájmu] zachování teritoriální integrity a zabezpečení země... opatření byla zapsána v PTA k udržení zákazu LTTE...*“ (Tamilnet, 2001e). Tato prohlášení jasně směřují ke snaze, že norma zůstane stejná. Navíc, když se vláda snažila o nastavení prozatímní administrativy v těch částech, které obývali Tamilové, prezidentka podpořila vládní pozice s prohlášením, že LTTE nebude součástí této struktury: „*...LTTE se budou moci účastnit, pokud se vzdají svého teroristického tažení...*“ (Tamilnet, 2000b). Prezidentka měla snahu donutit LTTE k jednání. Tentokrát i za cenu, že dostanou nějaké výhody, ale stále v rámci státní správy. To bylo pro LTTE nepřijatelné.

V říjnu v roce 1997 napsal největší sinhálský deník Lankadeepa: „*...Sinhálci se rozdělili ohledně LTTE... někdo musí identifikovat opravdový problém. Problém je LTTE. Teroristé si oddechnou, když uvidí Sinhálce rozdělené... Řešení na severovýchodě by nemělo být jen pro minoritu, ale i pro majoritu... majorita chce unitární stát s teritoriální integritou*“ (Tamilnet, 1997a).

Jelikož je tento deník pro-sinhálsky orientovaný, můžeme v něm vidět snahu o podporu vládního směru. Když píše, že se Sinhálci rozdělili, snaží se tím vyvolat pocit, že norma nastavená vládou je v ohrožení a důvod tohoto ohrožení je terorismus, který je dílem LTTE. Zároveň odmítá jakékoliv dělení ostrova, když píše, že řešení musí být pro majoritu. Toto tvrzení se dá interpretovat jako snaha LTTE o narušení či zničení platné normy.

Ovšem po tomto článku následovala reakce okresní pobočky strany TULF. Ta napsala, že jakékoliv řešení etnického problému musí zohledňovat právo tamilského lidu na sebeurčení. Rovněž v prohlášení odsoudila prezidentské proslovy, které hodnotí LTTE jako teroristy (Tamilnet, 1997c). Strana TULF se mohla pasovat do role morálního podnikatele deviantní skupiny, protože hájila zájmy Tamilů v parlamentu. TULF dlouhodobě prohlašovala, že LTTE nejsou teroristé, a snažila se tak jednak prosadit změnu nastavené normy a jednak zvrátit proces nálepkování ze své pozice morálního podnikatele. Jelikož ale tvořila v tomto tělese pouze malou skupinu, nemohla soupeřit s vlivnějšími morálními podnikateli, jako je vláda či prezidentský úřad.

V roce 1998 zaútočila LTTE na buddhistický chrám pomocí sebevražedného atentátníka. Starosta města, ve kterém se útok odehrál, prohlásil: *„Cítíme rozhořčení... vidíme to jako pokus o provokaci a odplatu. Musíme být opatrní, jak se vypořádáme se situací“* (CNN, 1998). To by se dalo označit za mírnou a opatrnou reakci státního aparátu. Ovšem mluvčí ministerstva obrany ve svém prohlášení značně přitvrdil a okamžitě obvinil LTTE: *„Sebevražedná skupina LTTE... prorazila bránu a explodovala před chrámem“*. Navíc, hodiny po útocích se začali scházet rozhořčení Sinhálci a začali vykřikovat antitamilská hesla (CNN, 1998). Jelikož byl buddhismus náboženství majoritní skupiny, byl tento útok brán jako útok na jeden ze symbolů útlaku. LTTE dokázala párkrát na takové symboly úspěšně zaútočit.

6.4.1 Útok na WTC

Byly to útoky, které vládní síly na jednu stranu hodně zasáhly, a na druhou stranu umožnily vládě vyslat jasnou zprávu o terorismu LTTE do světa. 31. ledna 1996 byla odpálena nálož v komplexu centrální banky v hlavním městě. Do komplexu najel nákladní vůz se 400 kilogramy výbušnin, následný výbuch poškodil i okolní budovy včetně světového

obchodního centra, a usmrtil 90 lidí. LTTE se k tomu sice nikdy nepřiznala, ale kvůli vyjádření mluvčího je jí tento útok připisován (Chalk, 2013: 159). Náměstek ministra obrany po útoku řekl: „*Pokud si Velupillai Prabhakaran myslí, že tyto útoky zastaví naši vojenskou ofenzívu, pak sní... říkáme celkem jistě, že tyto činy nás pouze více utvrdí v rozhodnutí zničit terorismus*“. Mluvčí armády, Sarath Munasinghe, k tomu dodal „*Museli to být Tamilští tygři. Kdo jiný by udělal takovou věc?*“ (BBC, 2008). Velmi barvitě vylíčil útok sinhálský zdroj: „*předem promyšlená vražda nevinných civilistů... [takováto] vražda je jedna z nejvážnějších forem zabití... 26 lidí bylo navždy handicapováno - ztráta zraku, končetin a další zranění... LTTE jim upřela jejich základní práva... LTTE útočí na 20 milionu lidí za poslední tři dekády. Svět zapomněl, my ne. My si pamatujeme každý útok, každou sebevražednou misi... lidi vystrašené opustit své domovy, děti, které si nemohou hrát, rodiče vystrašené posílat své děti i jen do školy... Byli to obyčejní lidé, kteří s LTTE neměli nic společného. Ale stali se cíli LTTE a byli brutálně zabiti. Ti, co přežili, jsou traumatizováni... kdo je za tohle odpovědný?*“. Dále je zde napsáno velkými písmeny počet obětí a rovněž slovo „zabiti“ (Waduge, 2014). Od útoků na symboly státní moci si deviantní skupina slibovala změnu vládní politiky a ústupky vůči Tamilům. Podle prohlášení můžeme vidět pravý opak. Armáda, jakožto nejvlivnější *rule enforcers*, se tímto pouze utvrdila v tom, že norma musí být vymáhána o to přísněji vůči deviantům.

15. října 1997 byla odpálena opět nálož pomocí nákladního vozu před bankou, ale poškodila především světové obchodní centrum. Cílem bylo napadnout jednak symbol ve městě a ekonomiku jako takovou. Vláda přísahala, že město po těchto útocích ubrání jako pevnost. Ovšem, protože se až příliš jednotek armádního aparátu soustředilo na sever a východ země, monitoring na vládou ovládaných územích nebyl dostatečný, což vyústilo v možnost velmi hladkého pohybu vysokých činitelů LTTE v různých městech, které byla pod kontrolou vlády, a mohli

zde plánovat a vést operace (Chalk, 2013: 161, 170 - 171; Independent, 1997).

Vláda Srí Lanky označila v odpovědnosti za útok LTTE, protože měl „všechny znaky útoku LTTE“. Po útoku se objevil vládní apel na USA: *„Doufáme, že Američané zařadí [LTTE] na seznam [teroristických organizací] a naléháme na ně, aby to udělali, protože jsme zjistili, že by to mohlo být jediným důvodem pro zastavení bombových útoků“*. Ministr zahraničí, Ravinach Aryasinha, prohlásil, že nemá nejmenší pochybnosti o tom, že LTTE provedla tento útok (Burns, 1997). Nicméně LTTE na webu Tamilnet odpovědnost za tento útok skrze prohlášení londýnského zástupce diaspory odmítala a obvinila vládu, že hledá každý důvod pro úder na LTTE: *„Nejsme tak hloupí, abychom si mysleli, že tento útok pomůže našemu boji“* (Burns, 1997). *„Kategoricky odmítáme jakékoliv zapojení do tohoto útoku... Srí Lanka se zoufale snaží mobilizovat mezinárodní akce proti LTTE, která se těší široké podpoře od tamilské komunity všude po světě“* (Tamilnet, 1997b). Je možné, že pokud útok na banku v roce 1996 neměl kýžený efekt, tak LTTE se raději od tohoto útoku v prohlášeních jasně distancovala, protože se obávala, že by mohl mít stejný dopad. Nicméně po té, co USA zařadily LTTE na seznam teroristických organizací, vyjádřila LTTE „hluboké zděšení a nemilost“ a oznámila, že tento čin povede akorát k eskalaci konfliktu. V prohlášení se objevilo, že *„tento nerozvážený diplomatický krok k uklidnění [vlády] Srí Lanky byl ... neopodstatněný a nezodpovědný a [akorát] podpoří rasistický sinhálský stát k posilování své válečné politiky a vojenské represe proti Tamilům a tím vyescaluje současný ozbrojený konflikt“* (Tamilnet, 1997d). Místopředseda organizace PLOTE, Manikkam Dasan, ve svém prohlášení uvedl: *„Při prohlídce seznamu je jasné, že USA si vybraly ty organizace, které nestvrdily jejich imperialistické zájmy. Americká vláda nemá žádné právo zakazovat žádné hnutí, které bojuje za osvobození svého lidu“* (Tamilnet, 1997e). Můžeme zde vidět snahu LTTE

o znevážení či zdiskreditování vnější morální autority. USA v tuto chvíli vystupovaly v roli té autority, která má moc požadovat po ostatních používání nálepky. Je to silný morální podnikatel, který by dokázal přesvědčit ostatní, aby se přiklonili k jeho názoru a používání určité nálepky. Pro deviantní uskupení bylo tak nutné snažit se o znevážení jeho činů.

Celkově v tomto období můžeme vyzorovat jisté ustálení konfliktu. Vláda se snažila vylepšit si svoji pozici vyčištěním svých vymahačů práva od potencionálně deviantních členů a ustanovit nové vymahače, specializované k potírání deviantů. LTTE se zase pokoušela o oslabení vlády pomocí atentátů na vrcholné morální podnikatele a útoků na symboly státní moci. Každý takový útok zhoršil reputaci LTTE a ta se tak stávala více deviantní. V tomto období byly páčány činy plně v sekundární deviaci. Ale úspěšné odstranění morálního podnikatele proměnilo nálepku teroristy alespoň v tom smyslu, že to oddělilo Tamily od LTTE. Další morální podnikatelé na pozici prezidenta změnili svoji rétoriku v tom ohledu, že za teroristy považovali rovněž jen LTTE, ne Tamily jako celek. Tito morální podnikatelé se snažili s teroristy vyjednávat za podmínky, že se vzdají násilí (tím by se obsah nálepky musel ještě více proměnit). Vláda i nadále hájila společenskou normu, podle které byly brány pokusy LTTE jako deviantní, s čímž jí pomáhaly např. média, která psala o nutnosti sjednocení Sinhálců, a tak chtěla dát větší důraz na odlišnost deviantních skupin.

6.5 Mírové rozhovory

Období po roce 2000 je charakteristické dvěma faktory. Prvním je změna útočení LTTE kvůli událostem z 11. září 2001. Druhý faktor se týká eskalace konfliktu. V roce 2002 začaly mírové rozhovory mezi vládou a LTTE zprostředkované třetí stranou. Oba dva tyto faktory měly vliv na podobu nálepky terorista. Jelikož se ukázalo, že Srí Lanka není úplně

schopná sama konflikt vyřešit, začalo se diskutovat o mírových rozhovorech pořádaných a zajištěných třetí stranou.

Ještě před rozhovory se LTTE pokusila o naklonění si budoucího mediátora na svou stranu. V roce 2000 prohlásil politický poradce LTTE: *„Vláda se skládá ze sinhálských rasistů, buddhistických nacionalistů a tamilských zrádců... jak může taková vláda zaručit spravedlnost tamilskému lidu?... Premiér Srí Lanky řekl, že jsme přišli k mírovým rozhovorům, protože jsme slabí. Nejsme slabí, jsme stále silní. Nebudeme se vyhýbat boji. Je to naše silná stránka“* (Tamilnet, 2000d). Je to pokus o delegitimizaci vlády jakožto souboru špatných aktérů, kteří poškozují Tamily, a navíc je zde lež premiéra, což má mít za následek, že budoucí rozhovory zvýhodní LTTE. Dále se zde píše: *„Stát může dělat, co chce. Bombardovat vesnice a zabíjet civilisty. Je to válka. Ale pokud to my oplátíme, je to považováno za akt terorismu“* (Tamilnet, 2000d). Poukázání na fakt, že je každý čin měřen dvojím metrem. Velitel LTTE ve svém každoročním listopadovém projevu řekl: *„Naše osvobozenecká organizace je připravená účastnit se vyjednávání, aby se našlo politické řešení etnického konfliktu skrze mírové prostředky...“* (South Asia Terrorism Portal, 2000b).

Pokud má do celého konfliktu být zapojen další aktér, byť jen jako zprostředkovatel rozhovorů, tak LTTE cítí, že je zde možnost započít celý proces nálepkování znovu. Toto prohlášení mělo za cíl označit za teroristy vládní jednotky a za teroristický směr ten provládní. O to se snažili i členové stran jakožto aktéři morálních podnikatelů. Člen umírněné tamilské politické strany na setkání se švédským diplomatem pro jižní Asii řekl: *„...Tamilové, kteří nejsou součástí hnutí, byli napadení a zabití bezpečnostními silami... Vražda nevinného pětiletého dítěte je svědectví o porušování lidských práv.“* (Tamilnet, 2001a). Takže vláda používá teroristické praktiky, které zakazuje používat protivníkovi, a navíc porušuje lidská práva. Toto lze pochopit z prohlášení pro-tamilských aktérů.

Ale LTTE šla ještě o něco dále. Dožadovala se zrušení zákazu své činnosti a zrušení platnosti PTA. V prohlášení LTTE stojí: „...*Nemůžeme se účastnit mírových rozhovorů jako ilegální a kriminální entita s teroristickou nálepkou...*“ (Tamilnet, 2001c). Lídr strany TNA při semináři v Centru pro lidská práva a rozvoj řekl: „*Vláda, která onálepkovala LTTE jako teroristickou skupinu, teď vyjednává v mírových rozhovorech s touto skupinou v hledání stálého politického řešení etnického konfliktu. To dokazuje, že drakonický PTA selhal a nemá žádný dopad na hnutí vedené LTTE. Tento fakt je více než dost pro vládu, aby ihned odstranila PTA ze sbírky zákonů*“ (Tamilnet, 2002). LTTE nakonec dosáhla svého. Platnost PTA byla v roce 2002 pozastavena (Nadarajah – Sriskandarajah, 2005: 94-95; Prasad, 2002a).

V této době, kdy se mluvilo o zrušení PTA, musela prezidentka ukázat, že stále hájí normu o nedělitelnosti ostrova. V jejím prohlášení k národu v únoru 2001 stálo: „*Nikdy jsme neuzavřeli dveře k diskusi a jednání s LTTE k najetí rozumného řešení etnického problému. Nediskutujeme o vytvoření odděleného států Ílamu. Nediskutujeme o vyhlídce na rozdělení naší malé země. Jsme ochotni vstoupit do rozhovorů, abychom našli řešení, které dovolí všem lidem naší země být jednotní a žít v rovnosti...*“ (South Asia Terrorism Portal, 2001b).

Po začátku mírových rozhovorů obě strany naplňovaly naděje na konečné vyjednání podmínek, které budou pro obě strany přijatelné. Mezi LTTE a vládou UNP bylo podepsáno příměří (Ratnayake, 2004) a vedoucí vyjednavatel za vládu prohlásil: „*Mírové rozhovory jdou dobře. Nejsou žádné krize... obě strany vedou dialog*“ (Tamilnet, 2003a). Vláda dokázala vytvořit nabídku, kterou byla ochotna akceptovat a sdělit LTTE, její vedení ji ale odmítalo, protože podle něj dostatečně nereflektovala a nespecifikovala zapojení LTTE do participace v institucích rozvoje severovýchodní části ostrova. U LTTE převládal strach z toho, že by tyto instituce byly napojeny, z jejich pohledu na nefunkční

státní úřady (Tamilnet, 2003b). Navíc LTTE nedokázala udržet jasné stanovisko pro požadavky na rozhovory. Vyjednavatel za LTTE v roce 2002 prohlásil: „*Domovina neznamena samostatný stát jako takový*“. Ale vůdce LTTE celou dobu říkal něco jiného (Prasad, 2002b).

V roce 2004 v každoročním projevu velitele LTTE zaznělo: „*Nemůžeme zůstat lapeni v politickém vakuu bez vnitřního řešení... nemůžeme žít v temnotě politické nejistoty bez svobody, emancipace a bez žádných vyhlídek do budoucnosti. Jsou zde hranice trpělivost a očekávání. My jsme teď těchto hranic dosáhli.*“ (Ratnayake, 2004). Toto prohlášení zaznělo v době, kdy se LTTE odmítala účastnit mírových schůzek (United press international, 2004). O rok později stupňuje velitel LTTE svoji rétoriku: „*[Naši lidé] nejsou připraveni tolerovat další čekání. Nová vláda musí přijít s rozumným politickým řešením, které uspokojí politické aspirace tamilského lidu... pokud vláda odmítne náš apel... zintenzivníme náš boj za sebeurčení, boj za národní liberalizaci, abychom mohli založit vlastní vládu v naší domovině... i autentická osvobozenecká hnutí bojující proti rasistickým útlakům jsou odmítnuta jako teroristická. V současném globální dění... si státní terorismus vždy najde nějakou únikovou cestu a ti, kteří bojují proti státnímu teroru, jsou považováni za teroristy. Naše osvobozenecké hnutí čelí podobnému problému... nová vláda je v podstatě pro sinhálsko-buddhistický režim, ve kterém národní minority nejsou reprezentovány*“ (Tamilnet, 2005c; United press international, 2005a). V době těsně před mírovými rozhovory mělo označení státních praktik za teroristické jistý vliv a změnilo to postoj. V této chvíli označení státních praktik za terorismus, když LTTE nepřijímá jedinou nabídku, už tažení nepomohlo. Postupem času se tak LTTE dokázala sama delegitimizovat, když nepřijímala jedinou nabídku od vlády, a navíc její vůdce začal veřejně vyhrožovat novým násilím.

Naopak nově zvolený prezident Mahinda Rajapakse v době, když vůdce LTTE vyhrožuje novým bojem, prohlašuje ve svém prvním projevu

vůči Tamilům: „*Namísto tradiční domoviny a sebeurčení, které dovoluje etnické skupině se odloučit od Srí Lanky, budou učiněny kroky k zajištění, že všechny komunity, zahrnujíc Sinhálce, Tamily, Muslimy... budou moci svobodně vykonávat všechna práva zakotvená v ústavě, včetně práva žít kdekoliv na Srí Lance, celé teritorium je domovina pro všechny komunity*“ (Tamilnet, 2005b). Navíc, po nemožné domluvě s LTTE v roce 2006, byl znovu implementován PTA a to v plném rozsahu (Tamilnet, 2006).

Na konci roku 2005 byl zabit poslanec TNA, který stál za názorem na sebeurčení Tamilů. Jiný poslanec TNA k tomuto činu prohlásil: „*Je to plánovaná vražda těmi, kdo jsou proti... volání po tamilské jednotě...*“. Vláda k tomu uvedla: „*Je jasné, že zabití má sloužit specifické agendě vytvořením prostředí další eskalace násilí na severu a východě ostrova vykonané skupinou LTTE*“ (United press international, 2005b). Vláda ihned označila LTTE jako pachatele, protože se domnívala, že LTTE chtěla vykonat vraždu, která zhorší pozici vlády ve společnosti. K tomu nedošlo a LTTE přišla o jednoho „politického bojovníka“ na své straně. Opět to vládě posloužilo k delegitimizaci LTTE, protože dokázala prosadit svůj názor nad názorem LTTE.

Nesouhlas s postupem LTTE reflektuje i dokument vydaný ministerstvem obrany v roce 2007 zabývající se samotnou povahou LTTE. Je to dokument vydaný po sérii nevydařených mírových rozhovorů, na kterém je pozorovatelné rozhořčení vládních sil z dalšího neúspěšného jednání. V tomto dokumentu se můžeme dočíst, že Srí Lanka a její lid strádá už více než tři dekády kvůli terorismu, který je vykonáván *nemilosrdnou* LTTE. Tato teroristická organizace je vedena *nelítostným* Velupillaiem Prabhakaranem. Navíc, LTTE válku, a z ní vyplývající teror, iniciovala (Srílanské ministerstvo obrany, 2007: 2, 5). Používání citově zbarvených slov, která vzbuzují jisté konotace, patří rovněž k účinnému prostředku delegitimizace protivníka u většinové společnosti. Označení

LTTE za teroristy bylo v této chvíli už zase legitimní prostředek, tak ho vláda začala znovu používat.

Na konferenci v Bruselu Bogollagama Rohithya v Královském Institutu pro mezinárodní vztahy v roce 2007, říká, že „... [LTTE] neukázala sebemenší sklon k řešení čehokoliv při mírových rozhovorech, měla pouze jediný záměr, a to rozšíření příležitostí, které se jí otevřely po dohodách z roku 2002 ke znovuvyzbrojení, znovu zformování a pokusit se obnovit pošramocenou image na Západě ...“ Zároveň také dodává, že východní část ostrova, která byla terorizována LTTE, je nyní zbavena této hrozby (Bogollagama, 2007).

Z vládních představitelů můžeme ještě uvést prohlášení ministra zahraničí, Lakshmana Kadirgamara, na 56. zasedání Valného shromáždění OSN, kde prohlásil, že jeho země je afektována terorem už více než dvě dekády (Srílanské ministerstvo obrany, 2007: 1). Prohlásil, že je to teror. Nelíčil barvitě skutečnosti a činy, která LTTE provádí.

V listopadu 2007 ministr sociálních věcí prohlásil: „...nevinné životy jsou denně vzaty LTTE. Říkají, že bojují za Tamily. Ale proč LTTE zabíjí vlastní tamilský lid a politické lídry, kteří pracují pro tamilskou komunitu?...“ (United press international, 2007). Toto prohlášení by se dalo interpretovat jako volání směrem k Tamilům, aby se zamysleli, zda chtějí, aby je tato deviantní skupina, která vykonává takovéto činnosti, reprezentovala.

Jak už bylo zmíněno, LTTE by se mohla označovat také jako organizace „bojovníků za svobodu“. Podle vlády ale toto označení nemůže používat, protože nerespektuje lidská práva a nedodržuje normy chování spojené s tímto označením. To znamená, že LTTE zabíjí nevinné civilisty, rekrutuje dětské vojáky, je odpovědná za zabití politických osobností a nevojenských činitelů a používání sebevražedných atentátů (Srílanské ministerstvo obrany, 2007: 5). Na provoz si vydělává kriminální

činností, především pirátstvím, pašováním, obchodem s drogami (Srlanské ministerstvo obrany, 2007: 7) a podvody s kreditními kartami (Bogollagama, 2007).

Mírové rozhovory ovlivnily celý konflikt. Ten se teď spíše odehrával v rétorické rovině. Na začátku vidíme snahu deviantní skupiny nastartovat nový proces nálepkování, tentokrát onálepkovat vládu, protože do konfliktu vstupuje nový aktér (vláda jsou teroristé, protože používají teroristické praktiky a porušují lidská práva). Výsledkem této snahy nebyl nový proces nálepkování, ale vyjmutí deviantní skupiny na určitou chvíli z illegality, protože byl zrušen zákon, který jim nálepku uděloval. Jelikož nově povolená deviantní skupina neakceptovala návrhy morálních podnikatelů, podle kterých by se mohla své deviance zbavit, nedokázala se sjednotit ve svých požadavcích a začala dokonce vyhrožovat dalším deviantním chováním, byla znovu zakázána a zákonem onálepkována. Vláda v roli morálního podnikatele se snaží na mezinárodních akcích prezentovat domácí deviantní skupinu jako uskupení mezinárodního terorismu. Rovněž vyjmenovává jejich činy, které rámuje jako špatné už ze své podstaty. Na konec přidává kriminální činnost diaspory, která tento obrázek o LTTE uceluje. Nabízí zakotvení práv deviantní skupiny v ústavě tak, aby nebyla porušena společenská norma.

6.6 Cesta k vládnímu vítězství

15. června 2006 podnikla LTTE pumový útok, který zabil 64 lidí, nejhorší útok od uzavření příměří (Lidové noviny, 2006a). Vláda na to reagovala leteckým útokem. Zdroj od LTTE řekl: „...*Naše vedení adekvátně zareaguje*“ (Lidové noviny, 2006b). V lednu 2008 vykonala LTTE útok na autobus, při kterém zemřelo 23 lidí. V následném vyjádření ministerstva obrany stojí: „*LTTE si [ve společnosti] vykreslila vražedný obrázek skrze své zločiny proti měkkým cílům, jakou jsou děti, ženy a nepodezřelí civilisté. Během posledních dvou let, když bylo příměří pořád*

v platnosti, LTTE zabila více než 4 000 lidí“ (United press international, 2008).

V lednu 2008 rovněž vláda jednostranně odstoupila od uzavřeného příměří, které LTTE podle slov úřadů (zmíněných výše) nikdy nedodržovala (Lidové noviny, 2008). Důvodem proto byl nejspíše úspěšný atentát na ministra pro budování národa z kraje ledna 2008. Prezident prohlásil: *„Jeho zabití by mělo být volání po sjednocení všech, kteří stojí za svobodou a demokracií...“* (Sirilal - Aneez, 2008). Z počátku roku 2009 vláda zatlačila LTTE do oblastí zarostlých džunglí a rovněž zbavila velká města na severu ostrova nadvlády LTTE (Týden, 2009a). Prezident Rajapaksa v lednu 2009 pronesl ve své projevu: *„Naše síly... úplně vytlačily Tygry ze Sloního průsmyku a bezpečnostní síly zde nastolily svou autoritu“* (BBC, 2009a). Snažil se tak dát většinové společnosti najevo, že vláda stále ukrajuje větší území z kontroly deviantního uskupení. Jednoduše řečeno, morální podnikatel postupuje a nastoluje zpět svojí vládu.

V dubnu roku 2009, tedy necelý měsíc před ukončením konfliktu, vyhlásilo LTTE jednostranné příměří. Mluvčí LTTE řekl, že toto příměří vyhlásili kvůli *„humanitární krizi“*. V jeho prohlášení stojí: *„Je to čistě z humanitárních důvodů a trvání bude záležet na odpovědi srílanské vlády“*. Ministerstvo obrany označilo toto prohlášení za „vtip“ a podotklo, že LTTE se musí vzdát (BBC. 2009b). Ministr zahraničí Velké Británie, David Miliband, požadoval okamžité příměří, ale vláda ho odmítla, protože by tím prý jen poskytla čas LTTE na přeskupení (Lidové noviny, 2009; Telegraph, 2009). Byl to poslední pokus o vyvolání mezinárodní sympatie deviantnímu uskupení. Tím, že LTTE chce příměří, ale vláda ho odmítá, si měla LTTE polepšit nebo získat nějaký čas.

V lednu 2009 vydalo ministerstvo obrany další dokument, který se už nese v jiném duchu. Je vydaný po skončení mírových rozhovorů a

obnovení násilí a zároveň je vydaný v době, kdy už vládní síly zaznamenávaly velký úspěch v boji proti LTTE. Píše se zde „*LTTE je nejnemilosrdnější teroristická organizace na světě... vítězství našich ozbrojených sil nad teroristy by nás mělo sjednotit...*“ (Srílanské ministerstvo obrany, 2009). I teď, když už vítězství vlády bylo na dosah, nechtěla vláda nic riskovat a hovořila o LTTE velmi citově zabarveně a vyzývala národ ke sjednocení. Slovo „sjednotit“ může ve světle blížícího se vítězství upevňovat normu danou na začátku konfliktu o nedělitelnosti státu. Zároveň může odstrašit další možné pokusy jiných skupin o porušení normy. Když se stát a národ sjednotí, bude norma dodržena.

17. května 2009 oznámila LTTE ukončení bojů. Z jejího prohlášení to jasně vyplývá: „...*Proti nepříteli, který zabíjel naše lidi, nám nezbyvá nic jiného, než nechat umlknout své zbraně. Litujeme životů, které byly zmařeny...*“ (Týden, 2009b). Prezident Mahibda Rajapaksa o dva dny později prohlásil: „*Oslavujeme porážku terorismu... vyhráli jsme a obnovili jsme demokracii v zemi... je čas vybudovat novou zemi, nový národ... porážka tamilského terorismu je vítězství pro tamilský lid*“ (Athas, 2009). V tomto prohlášení lze vyzkoušet upozornění, že Tamilové dosáhli rovněž vítězství. Je to velký rozdíl oproti počátku konfliktu, kdy byli všichni Tamilové bráni jako devianti. Nicméně morální podnikatel tvrdí, že terorismus, nad kterým zvítězil, patřil deviantnímu uskupení (*tamilský terorismus*), a tím pádem ta část, která ho nepodporovala, tak ta opravdu zvítězila. Ve stejný den později byl vládními vojsky dopaden a zabit i vůdce LTTE, Velupillai Prabhakaran. Generál Sarath Fonseka, velitel armády, k tomu řekl: „*Psychopatický velitel té nejvíce barbarské teroristické party... byl nalezen*“ (Athas, 2009). I po dopadení velitele deviantního uskupení je třeba upozornit na deviaci tohoto uskupení tím, že ho označíme třeba za barbarské s psychopatickým vedením. Bylo potřeba možné zbylé devianty demoralizovat a porazit nenásilnou formou. Prezident v dalším projevu oznámil: „*Osvobodili jsme celou zemi, když*

jsme definitivně zbavili sever teroristů. Máme nyní plnou kontrolu nad oblastmi dříve ovládanými LTTE“ (Týden, 2009c). O pár dnů později prezident v parlamentu prohlásil: „Naší snahou bylo zachránit tamilský lid od krutého panství LTTE. My všichni teď musíme žít v rovnocenném vztahu v této svobodné zemi... Musíme najít řešení tohoto konfliktu na domácí půdě... V zemi nejsou žádné menšinové komunity. Jsou tu jen dvě komunity - jedna tuhle zemi miluje a ta druhá nikoli“ (ČT24, 2009).

7 DIASPORA

Diaspora hrála velice důležitou roli v konfliktu na Srí Lance. Během let se vytvořila silná tamilská diaspora, která představovala podporu pro LTTE. Zapojení diaspory do tzv. domácích konfliktů může probíhat v různé podobě. První je přímá podpora válčících stran. Je zde myšlený hlavně ekonomický prvek. Buď je to formou přímého příspěvku organizaci, nebo nějakého vytvořeného fondu. Důležitá je zde i participace v globálním byznysu nebo v kriminální síti, která dokáže sponzorovat ozbrojené střety (Orjuela, 2008: 438). Diaspora Tamilů se o toto snažila asi nejvíce ze všech svých aktivit. Jejím hlavní funkcí bylo především výběr peněz v rámci příspěvků, které posílali LTTE, a propagace Tamilů ve světě. Nejvíce Tamilů uprchlo do Velké Británie, Indie, Kanady, Německa a Austrálie (Hudson, 2000: Whittaker, 2001; Orjuela, 2008: 440). Příspěvky byly dobrovolné, ale často i vynucené. Mimo příspěvky plynul další příjem z obchodu s drogami nebo lidmi. Tamilové v zahraničí se tak stali ekonomickou páteří LTTE (Hudson, 2000: 136). Příkladem takových finančních činností může být rozhodnutí soudu v roce 2015 v Haagu. Ten rozhodl o odsouzení pěti Nizozemců původem ze Srí Lanky s následujícím odůvodněním. *„Odvolací soud shledal [Nizozemce] jako členy LTTE, kteří pro tuto teroristickou organizaci sháněli peníze mezi lety 2003 až 2010. Jejich činnosti zahrnovaly vyhrožování lidem, kteří odmítli dát dar, a organizování nelegálních loterií“* (Srílanské ministerstvo obrany, 2015). Tady lze vidět, že problematika označení LTTE jako teroristické

skupiny zasáhla i další země, především díky rozptýlené diaspoře, nehledě na časové období (jedná se o soudní rozhodnutí, nějakou dobu trvá, než je vyřknut konečný rozsudek). A to se ani nejednalo o teroristickou činnost, která by měla na svědomí lidské životy. Ale i z rozhodnutí soudu vyplynulo, že LTTE jsou teroristé a jejich členové páchají kriminální činnost. Jasná ukázka labellingu nepřítelů i za hranicemi státu. Soud je další institucí, která může být považována za morálního podnikatele, který se navíc snaží o nestrannost. Pokud takovýto aktér označí skupinu lidí za členy jistého deviantního uskupení, tak mezinárodní postoj na deviaci tohoto uskupení akorát zesílí a proces udělení deviantní nálepky skupině i v zahraničí bude akorát urychlen. Všechny tyto aktivity si můžeme spojovat s teroristickým chováním, nicméně diaspoře se dařilo i nálepkou terorista ovlivňovat směrem, který byl pro LTTE příznivý.

Další způsob zapojení diaspory je získávání mezinárodní podpory. To se může dít celkem pěti hlavními aktivitami. Propagace etnika, politické protesty k získání legitimacy, mobilizace podpory z mezinárodní komunity, mezi silnější vlivy patří ovlivnění parametrů pro potencionální mírová jednání nebo lobbing za mezinárodní sankce či intervence (Orjuela, 2008: 438). Pokud diaspora přitáhne dostatečnou pozornost mezinárodního publika na sebe (ať už to bude pozitivní či negativní pozornost), časem se pod drobnohled dostane i „centrum a domov“ etnické diaspory.

Vždy, když byla nějaká mezinárodní debata, tak hlavní střet se týkal toho, jak se bude o LTTE diskutovat. Zda je označíme za bojovníky za svobodu nebo za teroristy. Sinhálské nacionalistické skupiny a Tamilové, kteří nebyli na straně LTTE, šířili různé informace, organizovali setkání a lobbovali u politiků své nové země. V polovině devadesátých let jim pomohla mezinárodní kampaň vedena srílanskou vládou za zákaz LTTE. Ten se povedl a tak LTTE byla umístěna na národní seznamy

teroristických organizací různých zemí. V roce 1992 dala LTTE na tento seznam Indie, v roce 1997 USA, v roce 2001 Velká Británie, v roce 2006 Kanada a EU (Freeman, 2016: 132). Tento čin tak rozšířil pohled na LTTE jako na deviantní uskupení i u dalších zemí a tak vláda měla větší podporu pro svoje kroky.

Tamilové v zahraničí často pořádali demonstrace na podporu svých válečných bratrů. Jako odpověď na vládní kampaň za zákaz LTTE v roce 1998 uspořádali Tamilové, žijící na Novém Zélandě, demonstraci proti vládnímu chování. Novozélandská tamilská komunita apelovala při konferenci *Commonwealth Parliamentarians Conference*, která se konala ve Wellingtonu, před místem konání konference, aby byly prošetřeny údajné masové hroby civilistů zabitých srílanskou armádou. Diplomát Srí Lanky, poté, co viděl protestující Tamily, označil protestující za teroristy (Tamilnet, 1998d). Po této demonstraci se rozjelo vyšetřování, kde srílanská vláda musela vysvětlovat údajnou existenci hrobů (Prezidentská mediální divize, 2003; Ministerstvo zahraničí Spojených států amerických, 2004). Tahle demonstrace dokázala oslabit věrohodnost vlivného morálního podnikatele přímo zapojeného do konfliktu. Vláda se totiž musela obhajovat, že nepoužívá teroristické praktiky. Jinak by jí mohla být udělena rovněž nálepka teroristy. Diaspora tímto poskytla LTTE čas na možnou reorganizaci jednotek a posílila tak roli deviantního aktéra ve společnosti.

V roce 2001 se v Ženevě konala další demonstrace. Přes deset tisíc Tamilů protestovalo před budovou OSN. Požadovali, aby byl vyvíjen větší mezinárodní tlak na vládu Srí Lanky, aby začala s LTTE vyjednávat. Rovněž požadovali podporu pro tamilské právo na sebeurčení (Tamilnet, 2001b). Nebyla to sice jediná událost, která dala impuls k započatí mírových rozhovorů, které byly zahájeny v únoru 2002, ale svůj vliv měla. I zde jde rozpoznat vliv diaspory na vývoj konfliktu. Tato demonstrace donutila morálního podnikatele změnit strategii a zasednout k mírovým

rozhovorům. LTTE zřejmě využila tyto rozhovory pro reorganizaci své bojové síly, tak lze rovněž i tento krok spojit s posílením role deviantního aktéra na úkor vlivnějšího morálního podnikatele.

V roce 2005, tedy ještě v době mírových rozhovorů, se účastnilo tisíce Tamilů demonstrace u Sekretariátu EU v Bruselu, aby podle organizátorů „[demonstrující] vyjádřili solidaritu s Tamily... a aby urgovali EU k uznání práva Tamilů na sebeurčení“. Dorazila diaspora z Německa, Francie, Švýcarska a Holandska (Tamilnet, 2005a). Mírové rozhovory se vleky a stále nebylo žádné řešení konfliktu. Částečně kvůli odmítavému postoji LTTE. Tímto se diaspora snažila o urychlení řešení pomocí rozhodnutí vlivnějšího morálního podnikatele, tedy EU. Pokud by EU rozhodla o právu Tamilů na sebeurčení jako právoplatné, dokázala by donutit vládu k vytvoření federace či samostatného státu. Tedy to, co deviantní skupina požadovala, by bylo uskutečněno příchodem a rozhodnutím silnějšího morálního podnikatele do konfliktu. Norsku se to v mírových rozhovorech nedařilo, EU by měla větší vliv. Podobný případ se stal i o dva roky později. V roce 2007 se dva tisíce Tamilů sešly a demonstrovaly v Paříži, požadovaly uznání práva na sebeurčení Tamilů Francií, zvolávaly slogany podporující Tamily a nosily obrázky velitele LTTE (Tamilnet, 2007a). Jednoduše řečeno, když je nepodpořila EU, pokusí se alespoň o stát, který má velký mezinárodní vliv.

V roce 2007 se v USA sešlo rovněž několik stovek Tamilů. Chtěly uctít památku těch, kteří padli v boji za sebeurčení. Na tomto srazu byl i bývalý starosta Jaffny, který prohlásil: „*Nejsme ani teroristé, ani separatisté, bojujeme pouze za navrácení naší ztracené svobody*“ (Tamilnet, 2007b). Diaspora se v tuhle dobu snažila zmírnit rozhořčenou kampaň vlády proti LTTE, kterou vedla po sérii nevydařených mírových rozhovorů. Toto se dá chápat jako pokus o vylepšení image deviantní skupiny, především jejich činů, u mezinárodní scény. Zde nebyla snaha o

degradování morálního podnikatele (vlády). Už se jednalo jen o vylepšení celkového dojmu.

V roce 2008 se sešly stovky Tamilů před sídlem Evropského parlamentu ve Štrasburku a demonstrovaly proti zabíjení Tamilů srílanskou vládou (Tamilnet, 2008). Bylo to v době, kdy už skončilo příměří a konflikt se přelil plně opět do své válečné fáze. Diaspora potřebovala poukázat na to, že i vláda používá teroristické praktiky. Opět se dalo poukázat na to, že morální podnikatel používá teroristické praktiky stejně jako deviantní skupina. Zde je vidět, že diaspora osočovala vládu z terorismu pouze v době násilné eskalace konfliktu. Když byly mírové rozhovory, diaspora neusilovala o nálepkování vlády jako teroristů, ale spíše o vstup dalších aktérů a podporu práv Tamilů na sebeurčení. To se potvrzuje i o rok později, kdy kanadští Tamilové protestovali proti, podle jejich slov, smrtelné vojenské ofenzívě srílanské vlády. Tamilové vykřikovali hesla „Tamilští tygři, bojovníci za svobodu“ a požadovali odstranění LTTE z kanadského seznamu teroristických organizací (Tamilnet, 2009).

Celkově můžeme prohlásit, že tamilská diaspora účinně ovlivňovala konflikt a označení terorista. Svým působením v zahraničí diaspora dokázala významného morálního podnikatele oslabit (musel se věnovat částečně agendě, kvůli které by mohl dostat označení terorista), vynutit si změnu jeho strategie (zahájení mírových rozhovorů), pokoušela se zavléct do konfliktu jiné významné morální podnikatele (EU, Francie), či se snažila o zlepšení image LTTE a Tamilů obecně, vyvrátit obrázek teroristů spojených s tímto etnikem.

8 ÚTOKY

LTTE má na svědomí velký počet útoků. Z počátku preferovanou taktikou bylo používání bombových a sebevražedných útoků. Později se přidaly i minové nálože k útoku na politické a civilní cíle. Po celou dobu

konfliktu se LTTE snažila odstranit i členy parlamentu, protože tato instituce nepodporovala nárok na jejich samostatný stát. Pár členů parlamentu dokázala zabít například v červenci 1999 nebo v lednu 2008 (Bhattacharji, 2009; Eichler, 2007: 76). LTTE vycvičila speciální skupinu tzv. „Černých Tygrů“, která měla vykonávat sebevražedné bombové útoky. Tito atentátníci u sebe nosili kyanidové kapsle, aby udrželi tajemství organizace v bezpečí, pokud by byli chyceni. To bylo ovšem velice vzácné, protože jejich misí bylo detonace bomb, které měly připoutány k tělu s cílem způsobit masové poškození. Sebevražedné atentáty byly hlavní zbraní LTTE od roku 1987 (Samaranayake: 2007: 178-179). Podle FBI se LTTE zdokonalovala v používání sebevražedných atentátníků. Jako první organizace přišla se sebevražednou vestou a byla průkopníkem v používání žen jako sebevražedných atentátnic. Stejně tak byla úspěšná v uskutečňování svého tažení pomocí atentátů (Ramesh, 2008). LTTE dále měla skupinu zvanou „Leopardí brigáda“. Ta se skládala výhradně z dětí (South Asia Terrorism Portal, 2001c). Bombové a sebevražedné útoky, minové nálože, speciální skupiny vytvořené za účelem co největšího poškození i za cenu sebeobětování, používání žen a dětských vojáků atd. Toto všechno posloužilo vládě k delegitimizaci LTTE. Stačilo pouze, když vláda poukázala na způsob provedení útoku.

Od konce 80. let vykonala LTTE více než 200 sebevražedných útoků. Cíle byly nejčastěji frekventované dopravní uzly, buddhistické svatyně či kancelářské budovy (Bhattacharji, 2009). Všechny tyto útoky, bez ohledu na výsledek útoku, posloužily vládě jako prostředek k delegitimizaci protivníka. Navíc, po 11. září 2001 se taktika bombových útoků všeobecně odmítá a skupina, která v této strategii i nadále pokračuje, delegitimizuje sama sebe a může se dostat pod tlak Spojených států (Eichler, 2007: 78). Dá se tak s jistou nadsázkou říct, že útoky z 11. září srílanské vládě pomohly. Vlivný morální podnikatel dostal před mírovými rozhovory silný vyjednávací trumf z pohledu mezinárodního

prostředí. Snažil se celou situaci popsat tak, aby to vypadalo, že vyjednává s deviantní skupinou, která navíc používá praktiky, které jsou od 11. září považovány za ještě horší. LTTE se po 11. září snažila tuto praktiku opustit. Podle Bogollagamy to LTTE udělala, aby si vylepšila image u ostatních zemí, protože ty je vidí po 11. září „jako to, co jsou, totiž jako teroristy“ (Bogollagama, 2007).

V lednu roku 2008 odpálila LTTE autobus pomocí miny na jihu Srí Lanky ve městě Buttala. Tento čin je považován za konec šestiletého příměří. Mluvčí ministerstva obrany k útoku řekl: „žádná jiná skupina v této oblasti neoperuje“. Dále uvedl, že útok měl styl LTTE (Ramesh, 2008). Zde je vidět, že útok byl označen jako vykonaný LTTE už jen proto, že v této oblasti nikdo jiný není. Nepočítalo se tedy s možností, že v této oblasti operuje nějaká nová skupina, která neakceptuje příměří.

Rovněž na jednu událost existovaly různé popisy. Ukázkový příklad je útok na školu ve městě Muttur v roce 2006. Ministerstvo obrany incident popsalo jako: „*Nejméně 10 muslimských civilistů bylo zabito a 20 dalších zraněno, když teroristé Tamilští tygři bombardovali Arabskou vysokou školu ve městě Muttur pomocí těžké dělostřelecké palby*“. Avšak tamilské zdroje (Tamilnet) o incidentu psaly takto: „*Nejméně 10 muslimských civilistů, kteří hledali útočiště v Arabské vysoké škole ve městě Muttur byli zabiti, když dělostřelecké granáty srílanské armády dopadly na školu ve čtvrtek okolo poledne*“ (BBC, 2006).

9 ZÁVĚR

Cílem práce bylo analyzovat a interpretovat konflikt na Srí Lance optikou teorie nálepkování. Z pohledu této teorie můžeme konflikt rozdělit na soupeření vlivného morálního podnikatele s minoritní deviantní skupinou. Deviace je vytvářena společností. Vlivné skupiny ve společnosti, nějakí morální podnikatelé, vytváří pravidla, která se stávají normou, a čin, který poruší tuto normu, je deviantní. V našem případě byl

takový čin teroristický. V zákoně *Prevention of Terrorism Act* vláda vymezila, co pokládá za terorismus, ale jak jsme si ukázali, některé pasáže jsou velice diskutabilní, a proto je velká pravděpodobnost, že vláda nadefinovala terorismus takto schválně, aby popis pasoval deviantní skupině.

Konflikt bychom mohli z pohledu nálepkování rozdělit do několika fází. První fázi bychom mohli pojmenovat jako fázi nenálepkování. Byla to doba, kdy se teprve vytvářely podmínky pro možnost nějakou skupinu nálepkovat. Po vyhlášení nezávislosti se morální podnikatel teprve konsolidoval a postupně sílil. Jeho strategií směrem k (pozdější) deviantní skupině bylo v tuto dobu jen vydávání zákonů. Jak ale morální podnikatel sílil, tak jistá skupina ukázala odmítavý postoj k takovému jednání a vydávání zákonů. To vedlo ke změně strategie morálního podnikatele. Začal se skupinou vyjednávat a tvořit normu. To by se dalo interpretovat jako pokus o předejití dalším protestům.

Druhá fáze je fáze nálepkování. V této fázi bylo schváleno PTA (ten by se dal označit jako „nálepkovací zákon“) a dokončena tvorba normy. Vzniká i reprezentant deviantní skupiny. Prostředí a podmínky pro nálepkování jsou hotovy. V tuto chvíli se nálepka terorista týká celého etnika, nejen LTTE. Všichni Tamilové jsou deviantní, protože všichni chtějí porušit normu. V 80. letech vypukají protesty jako reakce okolí na deviantní činy. Tyto protesty potvrzují, že společnost přijala deviantní nálepku, kterou morální podnikatel udělil Tamilům. Deviantní reprezentant se brání tím, že normu údajně respektuje a snaží se udělit deviantní nálepku morálnímu podnikateli. To se mu kvůli jeho nedostatečně vysokému společenskému statusu nedaří. V tomto období rovněž vzniká tamilská diaspora.

Třetí fáze je fáze změny nálepky. V tomto období morální podnikatel tvoří speciální *rule enforcers*, kteří mají úkol bojovat právě s devianty. Devianti páchají atentáty na morální podnikatele (prezidenta) a diaspora v zahraničí úspěšně oslabuje jiného morálního podnikatele

(vládu), když část svých sil musel vynaložit na odvrácení agendy, která by ho mohla označit za teroristu. Atentáty a akce diaspory vedly k tomu, že nový morální podnikatel (prezidentka) změnil obsah udělované nálepky (oddělení Tamilů od deviantní LTTE) a snažil se vyjednávat, pokud se devianti vzdají násilí, čímž by se obsah nálepky dále měnil.

Předposlední čtvrtá fáze by se dala popsat jako fáze dočasného povolení deviantní skupiny a deeskalace konfliktu. Kvůli vleklosti konfliktu a také díky demonstracím a apelu diaspory nastala změna strategie morálního podnikatele. Začaly mírové rozhovory a konflikt se přenesl hlavně do rétorické roviny. V této době vstupoval do konfliktu nový aktér a deviantní skupina se pokusila o nový nálepkovací proces. Dosáhla pozastavení zákona, který ji označil za teroristy. Nicméně kvůli neakceptování návrhů předložených morálním podnikatelem, nejednotnosti a vyhrůžkám dalšího deviantního chování byl tento zákon po nějaké době znovu uveden v platnost. Morální podnikatel se snažil najít kompromis v rámci platné normy a sháněl podporu na mezinárodních akcích. Podporu sháněla i diaspora, ale neúspěšně. Do dlouhých mírových rozhovorů se jí nepodařilo přivést dalšího aktéra, který by podpořil nároky deviantní skupiny.

Poslední fáze je zánik deviantní skupiny. Po obnovení násilné fáze konfliktu nakonec morální podnikatel zvítězil nad devianty, a to i přes snahy diaspory vylepšit mezinárodní obrázek o LTTE a poukázání na teroristické praktiky vlády. Reprezentant deviantní skupiny, LTTE, zanikl a norma zůstala nezměněna.

10 SEZNAM LITERATURY:

Knihy:

Becker, Howard (1966). *Outsiders. Studies in the sociology of deviance* (New York: The Free Press).

Best, J. (1999). *Random Violence: How We Talk About New Crimes and New Victims* (Berkeley: University of California Press).

Conrad, Peter – Schneider, Joseph W. (1992). *Deviance and Medicalization: From Badness to Sickness* (Philadelphia: Temple UP).

Cronin, Audrey Kurth (2009). *How terrorism ends. Understanding the decline and demise of terrorist campaigns* (New Jersey: Princeton University Press).

Eichler, Jan (2007). *Terorismus a války na počátku 21. století* (Praha: Karolinium).

Ferjenčík, Ján. (2000). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu* (Praha: Portál).

Freeman, Michael (2016). *Financing Terrorism: Case Studies* (New York: Routledge).

Ganor Boaz (2014). Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter? In: Lowe, David - Turk, Austin - Das. Dilip K. *Examining Political Violence: Studies of Terrorism, Counterterrorism, and Internal War* (London: CRC Press), s. 3–24.

Goffman, Erving (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity* (New York: Prentice-Hall).

Guelke, Adrian (2006). *Terrorism and Global Disorder: Political Violence in the Contemporary World* (New York: I.B. Tauris).

Hájek, Martin (2014). *Čtenář a stroj: vybrané metody sociálněvědní analýzy textů* (Praha: Sociologické nakladatelství).

Haman, Aleš (1986). K obsahové analýze uměleckého literárního díla. In: Jílek, Jan, *Obsahová analýza beletrie pomocí obsahových indikátorů* (Praha: Státní knihovna).

Havlík, Radomír (2015). *Úvod do sociologie* (Praha: Karolinum).

Hudson, Rex. A. (2000). *Who becomes a terrorist and why: The 1999 government report on profiling terrorists* (Guilford, Connecticut: Lyons Press).

Chalk, Peter (2013). *Encyclopedia of terrorism* (Santa Barbara: ABC-CLIO).

Laqueur, Walter (1987). *The Age of Terrorism* (Boston: Little, Brown).

Lemert, Edwin. M. (1951). *Social Pathology* (New York: Mcgraw-Hill).

McQuail, Denis (1999). *Úvod do teorie masové komunikace* (Praha: Portál).

Münch, Richard (1993). *Sociological Theory: Development Since the 1960s* (Chicago: Nelson-Hall Publisher).

Munková, Gabriela (2001). *Sociální deviace* (Praha: Karolinum).

Reinarman, Craig (1994). Social Construction of Drug Scares In: Adler, P. A., & Adler, P. *Constructions of deviance: Social Power, Context, and Interaction* (London: Wadsworth).

Vágnerová Marie (2002). *Psychopatologie pro pomáhající profese* (Praha: Portál).

Voorde, Cécile Van De (2014). Sri Lankan Terrorism: Assessing and Responding to the Threat of the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) In: Lowe, David - Turk, Austin - Das. Dilip K., *Examining Political*

Violence: Studies of Terrorism, Counterterrorism, and Internal War (London: CRC Press), s. 289–311.

Whittaker, D. J. (2001). *The terrorism reader* (New York: Routledge).

Odborné články:

Appleby, Nicholas (2010). Labelling the innocent: how government counterterrorism advice creates labels that contribute to the problem. *Critical Studies on Terrorism* 3 (3), s. 421–436.

Berelson, B. (1959). The State of Communication Research. *The Public Opinion Quarterly* 23 (1), s. 1–6.

Coady, C. A. (1985). The morality of terrorism. *Philosophy* 60 (231), s. 47–69.

Davis, Nanette J. (1972). Labelling Theory in Deviance Research: A Critique and Reconsideration. *The Sociological Quarterly* 13 (4), s. 447–474.

Dvořáková, Ilona (2010). Obsahová analýza / formální obsahová analýza / kvantitativní obsahová analýza. *Antropowebzin* 6 (2), s. 95–100.

Grattet, Ryken. (2011). Societal reactions to deviance. *Annual review of sociology*, (37), s. 185–204.

Gusfield, Joseph R. (1967). Moral Passage: The Symbolic Process in Public Designations of Deviance. *Social Problems* 15 (2), s. 175–188.

Nadarajah Suthaharan - Sriskandarajah Dhananjayan (2005). Liberation struggle or terrorism? The politics of naming the LTTE. *Third World Quarterly* 26 (1), s. 87–100.

Orjuela, Camilla (2008). Distant warriors, distant peace workers? Multiple diaspora roles in Sri Lanka's violent conflict. *Global Networks* 8 (4), s. 436–452.

- Pfohl, S. J. (1977). The "discovery" of child abuse. *Social Problems* 24 (3), s. 310–323.
- Raybeck, Douglas (1988). "Anthropology and Labeling theory: A constructive critique". *Ethos* 16 (4), s. 371–397.
- Samaranayake, Gamini (2007). Political Terrorism of the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) in Sri Lanka. *South Asia: Journal of South Asian Studies* 30 (1), s. 171–183.
- Sarvananthan, Muttukrishna (2007). In Pursuit of a Mythical State of Tamil Eelam: a rejoinder to Kristian Stokke. *Third World Quarterly* 28 (6), s. 1185–1195.
- Scheff T. J. (1974). The Labelling Theory of Mental Illness. *American Sociological Review* 39 (3), s. 444–452.
- Singer, Marshall R. (1996). Sri Lanka's Ethnic Conflict: Have Bombs Shattered Hopes for Peace? *Asian Survey* 36 (11), s. 1146–1155.
- Šedivý, Jiří (2003). Nové paradigma terorismu. *Mezinárodní politika* 47 (1), s. 4–7.
- Tierney, K. J. (1982). The battered women movement and the creation of the wife beating problem. *Social Problems* 29 (3), s. 207–220.
- Vládní dokumenty:**
- Ministerstvo vnitra (2009). *Definice pojmu terorismus* (<http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>, 17. 4. 2017).
- Ministerstvo zahraničí Spojených států amerických (2004). *Country Reports on Human Rights Practices Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor 2003* (<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2003/27951.htm>, 24. 4. 2017).
- Srílanské ministerstvo obrany (2007). *The Terrorists' War against Sri Lanka* (<http://www.defence.lk/pps/waragainst.pdf>, 27. 12. 2016).

Srílanské ministerstvo obrany (2007a). *Situation Report on 26 December 2007* (<http://www.defence.lk/situ.asp?fname=20071226>, 27. 12. 2016).

Srílanské ministerstvo obrany (2007b). *Situation Report on 23 November 2007* (<http://www.defence.lk/situ.asp?fname=20071123>, 27. 12. 2016).

Srílanské ministerstvo obrany (2008). *Situation Report on 06 March 2008* (<http://www.defence.lk/situ.asp?fname=20080306>, 27. 12. 2016).

Srílanské ministerstvo obrany (2009). *The Final Countdown – A Possible Government Response* (http://www.defence.lk/20090128_FinalCD.pdf, 24. 4. 2017).

Srílanské ministerstvo obrany (2015). *Five jailed in The Hague for supporting LTTE* (http://www.defence.lk/new.asp?fname=Five_jailed_in_The_Hague_for_supporting_LTTE_20150502_04, 24. 4. 2017).

Ústavní zákon č. 157A/1983, *Prohibition against violation of territorial integrity of Sri Lanka*, ve znění pozdějších předpisů (<https://www.parliament.lk/files/pdf/constitution.pdf>, 17. 4. 2017).

Zpravodajské agentury, vysílací kanály:

BBC (2000). Timeline of the Tamil conflict. 4. 9. 2000.

BBC (2006). Civilians die in Sri Lanka clash. 3. 8. 2006.

BBC (2008). 1996: Fifty dead in Sri Lanka suicide bombing. 31. 1. 2008.

BBC (2009a). Army 'takes key Sri Lanka pass' 9. 1. 2009.

BBC (2009b). Sri Lanka rebels call ceasefire 26. 4. 2009.

CNN (1998). 8 killed in Sri Lankan blast at temple. 25. 1. 1998.

ČT24 (2009). Srí Lanka osvobozena, tělo vůdce povstalců identifikováno. 19. 5. 2009.

Prezidentská mediální divize (2003). Chemmani mass graves: CID to arrest 07 military persons. 25. 9. 2003.

Sirilal, Ranga - Aneez, Shihar (2008). Sri Lanka minister killed by roadside bomb blast. *Reuters* 8. 1. 2008.

Novinové články:

Athas, Iqbal (1993). Sri Lankan president killed in bomb attack. *United press international* 1. 5. 1993.

Athas, Iqbal (2009). Sri Lankan president declares war 'victory' *CNN* 19. 5. 2009.

Burns, John F. (1997). Tamil Tigers Are Linked To Fatal Blast In Sri Lanka. *The New York Times* 16. 10. 1997.

Daily Telegraph (1983). Interview with Graham Ward. 18. 7. 1983.

Gargan, Edward A. (1993). Suicide Bomber Kills President of Sri Lanka. *The New York Times* 2. 5. 1993.

Independent (1997). British tourists wounded in Tamil Tiger bomb blast. 16. 10. 1997.

Lidové noviny (2006a). Bomba na Srí Lance zabila téměř 60 lidí. 15. 6. 2006.

Lidové noviny (2006b). Srí Lance hrozí obnovení občanské války. 16. 6. 2006.

Lidové noviny (2008). Bomba na srí Lance zabila 10 lidí. 16. 5. 2008.

Lidové noviny (2009). Při ostřelování nemocnice desítky mrtvých. 2. 5. 2009.

Menon, Amarnath K. (1993). Plunging into a vacuum. *India Today* 31. 5. 1993.

Prasad, Ravi R. (2002a). Sri Lanka lifts ban on LTTE. *United press international* 5. 9. 2002.

Prasad, Ravi R. (2002b). Tamil rebels want autonomy not separation. *United press international* 18. 9. 2002.

Ramesh, Randeep (2008). Tamil Tigers kill 28 with bus bomb. *The Guardian* 16. 1. 2008.

Telegraph (2009). Sri Lankan Tamils protest at Houses of Parliament 20. 4. 2009.

The Sunday Times (2009). The Trail of Terror. 24. 5. 2009.

Týden (2009a). Tamilští tygři před porážkou. Zbude jen boj v džungli. 25. 1. 2009.

Týden (2009b). Porážka je konečná, tamilští tygři složili zbraně 17. 5. 2009.

Týden (2009c). Srílanská armáda zabila vůdce Tamilských tygrů 18. 5. 2009.

United press international (1983). President warns of terrorism. 6. 6. 1983.

United press international (2004). LTTE to miss truce talks in Sri Lanka. 25. 6. 2004.

United press international (2005a). Lanka rebels seek political framework. 28. 11. 2005.

United press international (2005b). Pro-LTTE MP assassinated in church. 27. 12. 2005.

United press international (2007). Devananda calls for end to LTTE terrorism. 30. 11. 2007.

United press international (2008). Sri Lankan bus attacked, dozens killed. 16. 1. 2008.

Waduge, Shenali (2014). LTTE Accountability : Central Bank bombed 31 January 1996. *SinhalaNet* 1. 2. 2014.

Waldman, Amy (2003). Masters of Suicide Bombing: Tamil Guerrillas of Sri Lanka. *New York Times* 14. 1. 2003.

Internetové zdroje:

Anti-Defamation League (nedatováno). *Liberation Tigers of Tamil Eelam* (2)

(<https://www.adl.org/sites/default/files/documents/mobilehatesymbols/t-symbol-20.html>, 24. 4. 2017).

Bhattacharji, Preeti (2009). Liberation Tigers of Tamil Eelam (aka Tamil Tigers) (Sri Lanka, separatists). *Council on Foreign Relations*. 20. 5. 2009 (<http://www.cfr.org/separatist-terrorism/liberation-tigers-tamil-eelam-aka-tamil-tigers-sri-lanka-separatists/p9242>, 24. 4. 2017).

Bogollagama, Rohitha (2007). Řeč na Royal Institute for International Relations v Bruselu (RIIR). *Srílanské ministerstvo obrany* (http://www.defence.lk/new.asp?fname=20070906_01, 24. 4. 2017).

Dias, Wije (1999). Sri Lankan President Kumaratunga narrowly escapes assassination by suicide bomber. *World Socialist Web Site* 21. 12. 1999 (<https://www.wsws.org/en/articles/1999/12/blst-d21.html>, 24. 4. 2017).

Eelamweb (1984). LTTE leader V Pirapaharan in an interview with Anita Pratap, *Sunday Magazine (India)*, 11. – 17. 3. 1984 (www.eelamweb.com/leader/interview/in_1984/, 4. 11. 2016).

Janák, Dušan (2011). *Metodologický seminář k empirickým výzkumům* [studijní materiál] s. 1–82 (https://archiv.elearning.fvp.slu.cz/pluginfile.php/21656/mod_folder/content

t/0/Metodologicky_seminar_k_empirickym_vyzkumum_Janak.pdf?forcedownload=1., 24. 4. 2017).

Parathalingam, Sachin (2013). Prevention of Terrorism Act in Sri Lanka is a True Example of Draconian Legislation. *DBSJeyaraj.com* (<http://dbsjeyaraj.com/dbsj/archives/21681>, 17. 4. 2017).

Ratnayake, K. (2004). LTTE leader's speech points to danger of renewed war in Sri Lanka. *World Socialist Web Site* 3. 12. 2004 (<https://www.wsws.org/en/articles/2004/12/sri-d03.html>, 24. 4. 2017).

Sociologyindex (2017a). Moral Entrepreneurs (http://sociologyindex.com/moral_entrepreneurs.htm, 25. 4. 2017)

Sociologyindex (2017b). Labeling Theory (http://sociologyindex.com/labeling_theory.htm, 25. 4. 2017)

South Asia Terrorism Portal (2000a). *Introducing The Constitution Reforms Bill* (http://www.satp.org/satporgtp/countries/shrilanka/document/papers/kumrtungas_intro_speech_on_consitution_reform_bill.htm, 26. 4. 2017).

South Asia Terrorism Portal (2000b). *Annual Hero's Day Speech of the leader of the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE), Velupillai Prabhakaran, 27 November 2000* (http://www.satp.org/satporgtp/countries/shrilanka/document/papers/annual_heros_speech_by_prabhakaran.htm, 26. 4. 2017).

South Asia Terrorism Portal (2001a). *Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act No. 48 of 1979* (http://www.satp.org/satporgtp/countries/shrilanka/document/actsandordinance/prevention_of_terrorism.htm, 17. 4. 2017).

South Asia Terrorism Portal, (2001b). *President Chandrika Kumaratunga's Address to the Nation, 53rd Independence Day, February 4, 2001*

(http://www.satp.org/satporgtp/countries/shrilanka/document/papers/chandrika_kumaratungas_address.htm, 26. 4. 2017).

South Asia Terrorism Portal (2001c). *Child Soldiers of The Liberation Tiger of Tamil Eelam (LTTE)*

(http://www.satp.org/satporgtp/countries/shrilanka/terroristoutfits/child_solders.htm, 26. 4. 2017).

South Asia Terrorism Portal (2002). *Tamil National Alliance statement condemning the arrest of five Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) cadres in the Trincomalee area on July 2, 2002* (http://www.satp.org/satporgtp/countries/shrilanka/document/papers/TNAs_tatement_July2002.htm, 4. 11. 2016).

South Asia Terrorism Portal (2016). *Sri Lanka Terrorist Groups* (<http://www.satp.org/satporgtp/countries/shrilanka/terroristoutfits/index.html#>, 4. 11. 2016).

Tamil National Alliance (2013). *Northern provincial council election statement* (http://tnapolitics.org/?page_id=72, 4. 11. 2016).

Tamilnation (2007). *Sri Lanka's Laws* (<http://tamilnation.co/srilankalaws/78constitution.htm>, 17. 4. 2017).

Tamilnet (1997a). *Sinhalese must unite - paper* 9. 10. 1997 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=97>, 22. 4. 2017).

Tamilnet (1997b). *LTTE denies responsibility for Colombo blast* 15. 10. 1997 (<https://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=125>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (1997c). *TULF ranks back self determination* 26. 10. 1997 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=172>, 22. 4. 2017).

Tamilnet (1997d). *LTTE responds to US terror listing* 11. 10. 1997 (<https://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=104>, 26. 4. 2017).

Tamilnet (1997e). *PLOTE's Deputy condemns US action* 12. 10. 1997
(<https://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=113>, 26. 4. 2017).

Tamilnet (1998a). *Plot foiled - paper* 26. 7. 1998
(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=1819>, 22. 4. 2017).

Tamilnet (1998b). *Two tamil policemen arrested* 18. 9. 1998
(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=2059>, 22. 4. 2017).

Tamilnet (1998c). *MoD says 'in control'* 27. 9. 1998
(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=2106>, 22. 4. 2017).

Tamilnet (1998d). *New Zealand Tamils appeal* 21. 10. 1998
(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=2201>, 22. 4. 2017).

Tamilnet (1999a). *PLOTE backs Kumaratunge* 14. 12. 1999
(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=4354>, 22. 4. 2017).

Tamilnet (1999b). *Kumaratunge vows relentless battle against 'hatred'* 22.
12. 1999 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=4417>, 22. 4.
2017).

Tamilnet (2000a). *All party backing sought for war* 15. 5. 2000
(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=5036>, 22. 4. 2017).

Tamilnet (2000b). *LTTE not included - President* 23. 6. 2000
(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=5145>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2000c). *President urges unity against terrorism* 10. 11. 2000
(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=5565>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2000d). *Sri Lanka determined to continue war - Balasingham* 2.
12. 2000 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=562>, 23. 4.
2017).

Tamilnet (2001a). *PA not capable of resolving conflict - Tamil coalition* 25.
1. 2001 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=5757>, 23. 4.
2017).

Tamilnet (2001b). *10,000 Tamils rally at UN* 2. 4. 2001 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=5908>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2001c). *Sri Lanka's decision seriously threatens peace talks: LTTE* 28. 5. 2001 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=6040>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2001d). *"Tamil parties' alliance formed to support liberation struggle"-TULF* 28. 10. 2001 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=6422>, 4. 11. 2016).

Tamilnet (2001e). *LTTE leader makes special plea to the Sinhalese: 'reject racist forces, offer justice to the Tamils'* 27. 11. 2001 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=6506>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2002). *Repeal PTA, release political prisoners -CHRD* 23. 9. 2002 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=7521>, 23. 9. 2002).

Tamilnet (2003a). *Peace talks are going well, say Chief Negotiators* 7. 1. 2003 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=79&artid=8117>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2003b). *LTTE rejects government's new proposals* 30. 5. 2003 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=9089>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2005a). *Thousands to attend rally near EU Secretariat in Brussels* 23. 10. 2005 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=16166>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2005b). *Rajapakse rejects Tamil Homeland, Right to Self determination* 25. 11. 2005 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=16410>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2005c). *LTTE to intensify struggle for self-determination if reasonable political solution is not offered soon* 27. 11. 2005 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=16429>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2006). *Sri Lanka reinstates Prevention of Terrorism Act* 6. 12. 2006 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=20508>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2007a). *Tamils hold May day rally in Paris* 2. 5. 2007 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=22044>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2007b). *American Tamils observe Tamils Memorial Day* 10. 12. 2007 (<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=23962>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2008). *French Tamils protest against killing of Tamils by Sri Lanka State* 25. 10. 2008

(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=27276>, 23. 4. 2017).

Tamilnet (2009). *Ottawa protest continues for Fifth day* 11. 4. 2009

(<http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=29015>, 23. 4. 2017).

The Mackenzie Institute (2016). *Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE)* 15. 1. 2016 (<http://mackenzieinstitute.com/liberation-tigers-tamil-eelam-ltte/>, 24. 4. 2017).

RESUME

In this diploma thesis I dealt with the delegitimization of the enemy by means of a label. The work was conceived as a case study of the conflict in Sri Lanka and a terrorist label. I first introduced the labelling theory, then I designed a terrorist signification in the Sri Lanka during the conflict. And then I researched the label through various statements and description of the events, focusing on the form and change of the content of the label.

